

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจไทย-พม่า หลังการเสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยึดหยุ่น”

3.1 ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่า

ภายหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยึดหยุ่น” ต่อที่ประชุมประจำปี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 นั้น ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่าเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก เมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้าของการเสนอหลักการดังกล่าวภายในรัฐบาลชุดเดียวกัน ทั้งนี้ หลังจากการประกาศหลักการดังกล่าว ไทยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อพม่าในลักษณะที่สนับสนุนหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยึดหยุ่น” และเป็นไปในแนวทางที่ทำให้พม่ามองว่าไทยได้แทรกแซงกิจการทางการเมืองภายในของพม่ามาโดยตลอด เริ่มจากเหตุการณ์ที่ไทยปฏิบัติต่อประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนอย่างไม่เท่าเทียมกัน ในกรณีของการที่รัฐบาลมาเลเซียจับกุมตัวนายอันวาร์ อิบราฮิม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2541 โดยนายมหาธีร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เป็นผู้สั่งการจับกุมตัวนายอันวาร์ ในข้อหาฝ่าฝืนกฎหมายความมั่นคงภายในประเทศมาเลเซียอันเป็นผลให้เกิดเหตุการณ์จลาจลและความไม่สงบขึ้นในประเทศ เนื่องจากประชาชนจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับการกระทำของนายมหาธีร์ ดังกล่าว¹ กรณีปัญหาภายในประเทศมาเลเซียนี้มีความรุนแรงมากจนกระทั่งสหรัฐอเมริกาต้องเข้ามาแทรกแซงและไกล่เกลี่ย อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ ไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกัน และได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนไหวภายในประเทศมาเลเซียโดยตรง ก็มิได้เข้าไปเกี่ยวข้องตามที่ไทยได้ประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยึดหยุ่น” แม้แต่น้อย ในขณะที่เดียวกันสำหรับกรณีของพม่า ไทยได้พยายามที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องเกือบทุกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสนใจต่อพม่า ซึ่งได้แก่เรื่องประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน²

ต่อมาไทยได้ดำเนินการต่อกลุ่มนักศึกษาชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยที่เข้าบุกยึดสถานทูตพม่าประจำประเทศไทยในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 ด้วยการไม่ลงโทษตามกฎหมายไทยใดๆต่อกลุ่มที่ปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าดังกล่าว อีกทั้งยังไม่ยอมมอบตัวนักศึกษากลุ่มนี้ต่อ

¹ เพื่อนอันวาร์ โดเดียมมหาธีร์. กรุงเทพธุรกิจ (16 ตุลาคม 2541) : 2-3. และ วิกฤตการณ์ “อันวาร์” ในมาเลเซียยังไม่สงบ . วัฏจักร (28 กันยายน 2541) : 9.

² นิธิ เอียวศรีวงศ์, “ท่าทีไทยต่อมาเลเซีย,” มติชน (16 ตุลาคม 2541) : 6.

ทางการพม่าตามที่ขอมา ในขณะที่ไทยเลือกที่จะปล่อยตัวกลุ่มนักศึกษาชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยในบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่มีได้อยู่ในการปกครองของรัฐบาลพม่า³ ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีนี้ยังมีผู้นำฝ่ายไทยบางคนได้ออกมาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าไทยมิได้มองว่ากลุ่มนักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ก่อการร้าย แต่มองว่ากลุ่มคนดังกล่าวมีความพยายามที่จะเรียกร้องให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยภายในประเทศของตน⁴

ตามมาด้วยเหตุการณ์ที่ไทยเลือกปฏิบัติต่อลาว ในกรณีที่กลุ่มขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาวหรือ ขตล. ได้ใช้ไทยเป็นฐานที่มั่นในการขนอาวุธเข้าไปปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลลาว และเข้าโจมตีอำเภอวังเต่า ในประเทศลาว เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ในกรณีดังกล่าวภายหลังจากที่กลุ่ม ขตล. ที่กล่าวถึงถูกทางการไทยจับกุมตัวได้แล้ว ไทยเลือกที่จะดำเนินการลงโทษตามกฎหมายไทยต่อกลุ่มปฏิปักษ์ของรัฐบาลลาวกลุ่มนี้ด้วยตนเอง⁵ ซึ่งนับได้ว่าเหตุการณ์ครั้งนี้แสดงว่าไทยได้เลือกปฏิบัติต่อลาวด้วยการลงโทษผู้ปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลลาวในไทย แต่ปฏิบัติต่อพม่าด้วยการไม่ลงโทษใดๆต่อกลุ่มนักศึกษาชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าในไทยช่วงปลายปี พ.ศ. 2542

ต่อจากนั้น ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2543 ไทยได้เป็นผู้นำในการก่อตั้ง “กลุ่มผู้ประสานงานของอาเซียน” หรือ ASEAN Troika และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มดังกล่าวที่มีแนวทางส่งเสริมให้สมาชิกอาเซียนสามารถรวมตัวกัน เพื่อที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกอื่นในภูมิภาคได้ในทันที⁶ ซึ่งเท่ากับว่าไทยได้ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นสามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองพม่าได้มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีกรณีอื่นอีกอันได้แก่ การที่ผู้นำฝ่ายไทยหลายคนออกมาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในลักษณะที่กล่าวกระทบพม่าในหลายครั้ง ในช่วงตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2541 จนถึงระยะสิ้นสุดรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2544⁷

³ “Burma,” *Far Eastern Economic Review* : ASIA Yearbook (2001): 90.

⁴ “Myanmar student gunmen release hostages, leave Thai capital [Online],” 1999. Available from : [www.cnn.com/ASIANOW/southeast/9910/02/thailand.embassy.03/\[2002, 17 April\]](http://www.cnn.com/ASIANOW/southeast/9910/02/thailand.embassy.03/[2002, 17 April])

⁵ Chayachoke Chulasiriwongs, “Thailand's Relations with the New ASEAN Members : Solving Problems and Creating Images,” in *Southeast Asian Affairs 2001*, pp. 346-348.

⁶ “ไทยกับอาเซียนทรอยกา,” *กรุงเทพธุรกิจ*(27 กรกฎาคม 2543) : 2.

⁷ “Sweet words only,” *Bangkok Post*(27 September 2000) :PA. และ “Burma,” *Far Eastern Economic Review* : ASIA Yearbook (2001): 90.

ทั้งนี้ การที่รัฐบาลไทยช่วงนายชวน สมัยที่ 2 ได้ดำเนินนโยบายในลักษณะที่ทำให้พม่ามองว่าไทยแทรกแซงกิจการทางการเมืองภายในพม่านั้นนับตั้งแต่ภายหลังที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ทำให้ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่าในระยะเวลาที่ขาดหายไป ซึ่งนับได้ว่าสภาพการณ์ดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากช่วงก่อนหน้าที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ภายในรัฐบาลชุดเดียวกันอย่างชัดเจน โดยในช่วงก่อนที่ไทยจะเสนอหลักการดังกล่าว ปรากฏว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่ายังคงมีอยู่ ดังเห็นได้จากการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee หรือ RBC) ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541

อย่างไรก็ดี หากศึกษาสภาพการณ์ตามข้อเท็จจริงแล้วจะพบว่า ในช่วงหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ไปแล้ว ยังปรากฏว่ามีการประชุมไทย-พม่าที่ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการประชุมทางด้านการเมืองระหว่างไทย-พม่าเสียทีเดียว แต่ก็อาจถือได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านการเมืองอยู่บ้างเช่นกัน ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการร่วม (Joint Committee หรือ JC) ซึ่งเกิดขึ้น ณ กรุงย่างกุ้ง ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 หลังจากที่มีการประชุมครั้งก่อนหน้าไปเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540⁸

สำหรับการประชุม JC ไทย-พม่า เมื่อปี พ.ศ. 2542 นั้น ฝ่ายไทยมี ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเดินทางเยือนพม่า โดยในการนี้ไทยและพม่าได้หารือกันในเรื่องการยกระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนวระหว่างประเทศทั้งสอง การสำรวจและซ่อมแซมหลักอ้างอิงเขตแดนบริเวณแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวก และการแสวงหาแนวทางเพื่อลดความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-พม่าทั้งทางบกและทางทะเล รวมถึงปัญหาเขตแดนในแม่น้ำกระบุรี และการอ้างอธิปไตยเหนือเกาะสามเกาะบริเวณปากแม่น้ำกระบุรี ตลอดจนพิจารณาหาหนทางและกำหนดมาตรการแก้ไข ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและมีผลอันถาวร อนึ่ง ในระยะเวลาก่อนหน้านั้น คณะกรรมการพิจารณาปัญหาเขตแดนไทย-พม่า ซึ่งนำโดย ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ ได้บรรลุข้อตกลงในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนวให้ชัดเจนขึ้น ภายหลังจากที่ทั้งสองประเทศได้จัดประชุมร่างการแก้ไข ปัญหาเขตแดนกันมาแล้วถึง 3 ครั้ง และได้ดำเนินการเจรจากำหนดแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ชุดสำรวจโดยวิธีทางการทูตระยะหนึ่งเพื่อป้องกันความขัดแย้งในบริเวณชายแดน ซึ่งสืบเนื่องมาจากเขตแดนที่ไม่ชัดเจน ส่วนกรณีความขัดแย้งในบริเวณทะเลนั้น ทั้งฝ่ายไทย-พม่าได้มี

⁸ ธีรสิทธิ์ อมรแสนสุข, “การค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับสหภาพพม่า,” หน้า 123.

มติร่วมกันให้มีการติดต่อโดยตรงระหว่างกัน ด้วยการติดต่อในระดับนโยบายระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและพม่า⁹

แต่กระนั้น การประชุม JC ดังกล่าว ก็ไม่อาจนับได้ว่าเป็นการประชุมทางด้านการเมืองระหว่างไทย-พม่าโดยตรง เพราะในความเป็นจริงนั้น JC เป็นการประชุมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือระดับทวิภาคีในด้านต่างๆซึ่งครอบคลุมทั้งในประเด็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า ภายหลังจากที่มีการประชุม JC ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 แล้ว ก็ไม่ปรากฏว่ามีการประชุมใดๆระหว่างไทย-พม่าที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเด็นทางด้านการเมืองเกิดขึ้นอีกจนกระทั่งสิ้นศักราชบาลนายชวน (สมัยที่ 2)

เมื่อหันมาพิจารณาถึงประเด็นทางด้านการเมืองระหว่างไทย-พม่ารูปแบบอื่นๆที่นอกเหนือไปจากการประชุมระหว่างกัน ซึ่งปรากฏขึ้นในช่วงหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ก็จะพบว่ามีการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน พ.ศ. 2542 ตามลำดับ¹⁰ รวมทั้งกรณีการเยือนไทยของผู้ในระดับสูงฝ่ายพม่า ซึ่งนำโดย พล.อ. อาวุโส ตาน ฉ่วย ประธานสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (The State Peace and Development Council หรือ SPDC) และนายกรัฐมนตรีพม่า เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2542¹¹ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าในทางบวกทั้งสองประการที่กล่าวถึง นับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้นๆเพียง 7 เดือน คือตั้งแต่เดือนมีนาคม-กันยายน พ.ศ. 2542 เท่านั้น เพราะนับจากนั้นเป็นต้นไปจนถึงช่วงสิ้นศักราชบาลนายชวน สมัยที่ 2 ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2544 ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์อันดีทางการเมืองระหว่างไทย-พม่ารูปแบบใดๆเกิดขึ้นอีกเลย

อย่างไรก็ตาม สภาพข้อเท็จจริงชี้ชัดว่านับตั้งแต่ฝ่ายไทยได้ประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” เป็นต้นมา สถานการณ์ไทย-พม่าบางประการมีความตึงเครียด กล่าวคือ ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาหลังจากนั้น ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในบางเรื่องยังคงดำเนินไปได้ด้วยดี ดังเห็นได้จากกรณีที่ไทย-พม่าได้ร่วมกันเปิดใช้ “สะพานมิตรภาพ” แห่งใหม่บริเวณชายแดนริมฝั่งแม่น้ำเมย

⁹ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ ที่ 368/2542 วันที่ 4 พฤษภาคม 2542. และ ข่าวสารนิเทศ ที่ 35/2542 วันที่ 21 มกราคม 2542. อ้างใน พรพิมล ตริโซติ, “พม่า,” ใน เอเชียรายปี(2543), หน้า 229 - 230.

¹⁰ สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ผลการดำเนินงาน 3 ปี ของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ (พฤษภาคม 2540-พฤษภาคม 2543), หน้า48-49. และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี, “มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ,” ใน 3 ปี ป.ป.ส. รัฐบาลชวน หลีกภัย(กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์,2543),หน้า56-57.

¹¹ พรพิมล ตริโซติ, “พม่า,” ใน เอเชียรายปี(2543), หน้า 230.

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2541 เพื่อเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างอำเภอแม่สอด จังหวัดตากของ ไทยกับเขตอิระวดีของพม่า แต่กระนั้นปรากฏว่าในขณะที่เดียวกัน สถานะทางการค้าตามแนว ชายแดนของทั้งสองประเทศยังคงมีปัญหา¹² ซึ่งพิจารณาได้จากสภาพความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-พม่าที่จะได้กล่าวถึงรายละเอียดอย่างชัดเจนในหัวข้อถัดไป

อนึ่ง ถึงแม้ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่าจะเป็นไปในทางบวกในช่วงต้นปี พ.ศ. 2542 ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่ปรากฏว่า ในช่วงหลังจากนั้นเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2543 ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าก็ยังมิได้มีการฟื้นฟูให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังกลับมี แนวโน้มที่จะย่ำแย่ลง โดยในช่วงปีดังกล่าว ฝ่ายไทยได้กล่าวหาพม่าว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา ยาเสพติดที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในขณะที่ฝ่ายพม่าก็ได้แสดงความเห็นต่อไทยในแง่ลบผ่าน สื่อมวลชนว่า ไทยยินยอมให้กลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่าเข้าไปปฏิบัติการต่อต้าน รัฐบาลพม่าในประเทศไทย¹³

ยิ่งไปกว่านั้น ปรากฏว่ามีเหตุการณ์สำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า สภาพความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าเลวร้ายลงไปกว่าเดิมในระยะเวลาสั้น นั่นคือ การจัดให้มีการ ประชุมของนักการทูตระดับนานาชาติขึ้นเป็นเวลา 2 วัน ในช่วงปี พ.ศ. 2543 ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาทางให้มีการเจรจาระหว่างรัฐบาลพม่า หรือ SPDC กับ พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy หรือ NLD) ซึ่งเป็นพรรคที่ได้รับความนิยมเสียงเลือกตั้งอย่างท่วมท้นจากประชาชนพม่าให้เข้ามาเป็นรัฐบาลพลเรือน ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2533 แต่ถูกรัฐบาลทหารพม่าโค่นล้ม ทั้งนี้ ในกรณีนี้รัฐบาลพม่ามี ความไม่พอใจต่อการจัดประชุมครั้งดังกล่าวอย่างมากจนถึงขั้นที่ อู วิน อ่อง รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศพม่าได้ร้องขอบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ให้ส่งผู้แทนเข้าร่วม ประชุมกับประเทศตะวันตกที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดประชุมที่กล่าวถึง อนึ่ง ในส่วนของประเทศ ไทยนั้น อู วิน อ่อง ได้มีหนังสือลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ถึงนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย และร้องขอไม่ให้ไทยส่งผู้แทนไปร่วมประชุมครั้งนี้ โดยการอ้างถึงหลักการของอาเซียนที่ว่าด้วยการไม่แทรกแซงกิจการภายใน หรือ ASEAN principle of non - interference ซึ่งการประชุมนี้จะขัดแย้งกับหลักการที่อาเซียนยึดถือ อีกทั้งยังร้องขอให้ไทย ยืนอยู่เคียงข้างพม่า อย่างไรก็ตาม ผลที่ปรากฏขึ้นก็คือกระทรวงการต่างประเทศไทยส่งผู้แทนไป ร่วมประชุม 4 ท่านด้วยกัน แม้ว่า ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

¹² "Burma," *Far Eastern Economic Review* : ASIA Yearbook (1998): 90.

¹³ Ibid.

การต่างประเทศไทย ซึ่งเคยเดินทางไปร่วมประชุมครั้งแรกที่เซนต์ตัน พาร์ค ประเทศอังกฤษ เมื่อ 2 ปีก่อนหน้า จะตัดสินใจไม่ไปร่วมประชุมในครั้งนี้อีกก็ตาม¹⁴

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าสภาพปัญหาความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานับตั้งแต่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” นั้น ได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่าเป็นไปอย่างห่างเหินมากยิ่งขึ้น พิจารณาได้จากการที่พม่าเริ่มหันไปให้ความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ที่อยู่นอกองค์การอาเซียน ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่ไม่ได้มีความพยายามในการสนับสนุนให้ตนเองและประเทศต่างๆ มีความสนใจกับประเด็นปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมของพม่า เช่นเดียวกับที่ไทยและอาเซียนปฏิบัติตามอย่างประเทศตะวันตก โดยในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 นายพล หม่อง เอ รองประธานสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ หรือ SPDC ได้เยือนกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน อย่างเป็นทางการ เพื่อที่จะร่วมมือและขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากจีน ทั้งนี้ทั้งพม่าและจีนได้ร่วมลงนามในข้อตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างกันหลายประการ และหลังจากนั้นในช่วงเดือนเดียวกัน อุ วิน อ่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพม่าได้เดินทางพร้อมคณะเยือนกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย และได้เดินทางต่อไปยังกรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย เพื่อพบปะกับประธานาธิบดีสโลโบดัน มิโลเชวิช ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันยืนยัน “การต่อต้านการครอบครองโลกของประเทศตะวันตก” อันเป็นความพยายามที่จะทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของทั้งพม่าและยูโกสลาเวีย ตามมาด้วยการที่ผู้นำพม่าได้เดินทางเยือนอินเดียและปากีสถาน ในช่วงเวลาถัดมาอีกด้วย¹⁵

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่าสภาพความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าที่เกิดขึ้นในทางบวก ในช่วงภายหลังจากที่ไทยเริ่มเสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 นั้น ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง แต่ก็กล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น โดยความสัมพันธ์อันดีไทย-พม่าได้สิ้นสุดลงนับตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา และมีได้ปรากฏขึ้นอีกครั้งราวจนกระทั่งสิ้นสุดรัฐบาลนายชวน สมัยที่ 2 จึงถือว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทย-พม่าเป็นเรื่องที่ไม่มีความโดดเด่นมากนัก ในช่วงรัฐบาลชุดนี้ เนื่องด้วยเหตุผลทางด้านปัญหาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการที่สภาพความสัมพันธ์ทางการเมืองของสองประเทศสามารถส่งผลกระทบต่อสภาพความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันได้ เพราะฉะนั้นในกรณีนี้จากการที่ไทย-พม่ามีสภาพปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ทางการเมืองในช่วงระยะเวลาการปกครองของ

¹⁴ พรพิมล ตริโซติ, “ประชุมลับเรื่องพม่าที่เมืองโซล,” มติชนสุดสัปดาห์ 20 ฉบับที่ 1021 (มีนาคม 2543): 9.

¹⁵ “Burma,” Far Eastern Economic Review : ASIA Yearbook (2001): 90.

รัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) จึงสามารถที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านปัญหาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ในช่วงเวลาเดียวกันตามมา ทั้งนี้พิจารณาได้จากสภาพความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) อันจะได้มีการกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป

3.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-พม่า

สำหรับประเด็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-พม่าในช่วงนี้ ผู้ศึกษาจะนำเอาตัวเลขทางเศรษฐกิจ มาเป็นตัวบ่งชี้และวัดสภาพการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) โดยจะพิจารณาว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-พม่าภายหลังจากที่มีการเสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ของฝ่ายไทย เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 เป็นไปในลักษณะที่มีปัญหามากกว่าช่วงก่อนหน้าที่ได้มีการเสนอหลักการดังกล่าวภายในรัฐบาลชุดเดียวกัน

อนึ่ง ประเด็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่จะนำมากล่าวถึงในบทนี้ก็ได้แก่ เรื่องการค้าไทย-พม่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การทำสัมปทาน การลงทุนของไทยในพม่า และ การเปิดและปิดจุดผ่านแดน เป็นสำคัญ

3.2.1 การค้าไทย-พม่า

3.2.1.1 การค้าระหว่างประเทศ

ถึงแม้ว่าไทยและพม่าจะมีการทำการค้าระหว่างกันมา ตั้งแต่ที่พม่าได้รับเอกราช ในปี พ.ศ. 2491 แต่ก็ไม่มีในการทำข้อตกลงระหว่างรัฐแต่อย่างใด โดยไทยกับพม่ามีความตกลงทางการค้าระหว่างกันอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่ 12 เมษายน พ.ศ. 2532 สำหรับสถานะการค้าไทย-พม่า ในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย(สมัยที่ 2)นั้น พิจารณาได้จากช่วงเวลานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงสถานะการค้าไทย-พม่า (ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ปี	ปริมาณการค้ารวม			ส่งออก		นำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	สัดส่วน	% Δ	มูลค่า	% Δ	มูลค่า	% Δ	
2540(1997)	500.6	0.4	11.2	414.5	29.4	86.1	-33.7	328.4
2541(1998)	410.5	0.4	-18.0	347.0	-16.3	63.6	-26.2	283.4
2542(1999)	508.2	0.5	23.8	396.3	14.2	111.9	76.1	284.4
2543(2000)	768.1	0.6	51.1	510.6	28.8	257.6	130.2	253.0
2544(2001) (ม.ค.-พ.ย.)	1,047.8	0.6	45.2	321.7	-32.3	726.1	195.1	-404.3

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2544.

หมายเหตุ : สัดส่วน หมายถึง การค้าสองฝ่ายต่อการค้ารวมของไทยทั้งหมด และ Δ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้หากพิจารณาจากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะการค้าไทย - พม่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 จะพบได้ว่า การค้ารวมระหว่างไทย-พม่า ในช่วง 4 ปี แรกนั้น (พ.ศ. 2540-2543) มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 527.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยในปี พ.ศ. 2541 ปริมาณการค้ารวมระหว่างไทย-พม่า มีมูลค่า 410.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 0.4 ของมูลค่าการค้ารวมทั้งหมดของไทย ซึ่งถือว่ามีมูลค่าลดลงเป็นจำนวน 90.1 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นสัดส่วนที่ลดลงร้อยละ 18 จากจำนวนมูลค่าการค้า 500.6 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2540

สำหรับเรื่องดุลการค้านั้น ในปี พ.ศ. 2541 ไทยได้เปรียบดุลการค้าต่อพม่า 283.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่กระนั้นก็เป็นการได้เปรียบดุลการค้าที่มีปริมาณลดลงจากปี พ.ศ. 2540 เป็นจำนวนถึง 45 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ไทยได้เปรียบดุลการค้าพม่า 284.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นปริมาณที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้านี้ แต่ปรากฏว่าเป็นปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นมาจากเดิมเพียงหนึ่งหน่วยเท่านั้น และถัดมาในปี พ.ศ. 2543 ไทยเกินดุลการค้าพม่า 253.0 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเป็นปริมาณที่ลดลงจากช่วงปี พ.ศ. 2542 เป็นจำนวนถึง 31.4 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 (มกราคม-พฤศจิกายน) ไทยก็ตกเป็นฝ่ายเสียดุลการค้าต่อพม่า ทั้งนี้จึงกล่าวได้ว่า ช่วงเวลานี้ไทยมีสถานะการค้าร่วมกับพม่าที่เลวร้ายที่สุดในรอบระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544

ในด้านการส่งออก ภายในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2540-2544) ไทยส่งสินค้าออกไปยังมูลค่าเฉลี่ยปีละ 397.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยในปี พ.ศ. 2541 ไทยส่งสินค้าออกไปยังพม่า 347.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 16.3 จากปี พ.ศ. 2540 หลังจากนั้นมูลค่าการส่งออกของไทยต่อพม่าได้ปรับปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับในช่วงปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมูลค่าการส่งออกของไทยต่อพม่า ก็กลับลดลงเป็นปริมาณมากอีกครั้ง เห็นได้จากตารางที่ 1 ข้างต้น ทั้งนี้หากพิจารณาในรายละเอียดของรายการสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังพม่า จะพบว่า ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ และ ผลิตภัณฑ์เกษตรภัณฑ์ จัดเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ซึ่งประสบปัญหาปริมาณการส่งออกลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2541 จากปี พ.ศ. 2540 เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพประเภทอื่นๆ อาทิ เม็ดพลาสติก เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ปูนซีเมนต์ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่นๆ และผ้าฝ้าย ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงการส่งออกสินค้าไปพม่า (ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2540	2541	2542	2543	2544 (ม.ค.-พ.ย.)
1.เม็ดพลาสติก	8.7	9.4	16.2	25.3	24.7
2.เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	14.6	15.2	14.5	38.6	18.7
3.ปูนซีเมนต์	23.3	24.5	22.9	19.3	17.8
4.เคมีภัณฑ์	23.3	36.3	50.3	48.3	17.2
5.ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	13.1	12.4	17.8	25.4	14.4
6.ผลิตภัณฑ์ยาง	23.3	18.7	20.7	21.5	14.0
7.เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่นๆ	13.6	14.7	3.8	14.5	12.4
8.ผ้าฝ้าย	5.3	15.2	15.2	16.8	11.4
9.ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์	8.2	5.0	25.1	28.5	10.6
10.ผลิตภัณฑ์เกษตรภัณฑ์	8.2	6.8	10.2	13.0	10.2
รวมสินค้า 10 รายการ	145.7	158.3	196.8	251.3	151.4
อื่นๆ	268.8	188.6	199.6	259.3	170.3
มูลค่ารวม	414.5	347.0	396.3	510.6	321.7

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2544.

ส่วนเรื่องการนำเข้าสินค้านั้น หากพิจารณาจากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1 ในช่วงต้นจะพบว่า ภายในช่วง 4 ปีคือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2543 ไทยนำเข้าสินค้าจากพม่า มูลค่าเฉลี่ยปีละ 129.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในลักษณะที่เป็นปริมาณซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ มาโดยตลอดจนถึงช่วงปี พ.ศ. 2544 อันแสดงให้เห็นว่า ภาวะการค้าในแง่ของการนำเข้าสินค้าจากพม่าสู่ไทยนี้ ไม่ประสบปัญหาเหมือนด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงรายละเอียดของสินค้านำเข้าจากพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมูลค่าการค้ารวม ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3 แล้วจะพบว่า การนำเข้าสินค้าจากพม่าสู่ไทยในช่วงปี พ.ศ. 2541 มีปริมาณการนำเข้าที่ลดลงต่ำสุด หากเปรียบเทียบกับปีอื่นๆ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 ทั้งนี้ สินค้าประเภทไม้ซุง ไม้แปรรูป และไม้อื่นๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ไม้ จัดเป็นสินค้านำเข้าที่มีมูลค่าการนำเข้าลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2541 เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้านำเข้าที่มีศักยภาพประเภทอื่นๆ ในช่วงเดียวกัน อาทิ สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ ถ่านหิน น้ำมันดิบ กุ้งสด แช่เย็นและแช่แข็ง เครื่องแต่งเรือน หนังสือและหนังสือพิมพ์ เครื่องเพชร-พลอย อัญมณี และ ซา กาแฟ เครื่องเทศ

ตารางที่ 3 : แสดงการนำเข้าสินค้าจากพม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

รายการ	2540	2541	2542	2543	2544 (ม.ค.-พ.ย.)
1. ไม้ซุง ไม้แปรรูปและไม้อื่นๆ	60.4	30.8	61.9	79.3	57.8
2. สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ	0.2	0.6	14.5	27.0	22.3
3. ถ่านหิน	0.0	0.0	1.7	10.7	15.4
4. น้ำมันดิบ	0.0	0.0	0.0	0.0	7.1
5. กุ้งสดแช่เย็นและแช่แข็ง	3.8	4.3	0.8	4.0	5.6
6. ผลิตภัณฑ์ไม้	2.1	1.3	1.9	3.1	4.5
7. เครื่องแต่งเรือน	0.8	1.5	1.8	2.5	4.2
8. หนังสือและหนังสือพิมพ์	0.0	0.7	1.5	3.0	3.4
9. เครื่องเพชรพลอย อัญมณี	3.5	5.4	2.2	1.2	0.7
10. ซา กาแฟ เครื่องเทศ	0.0	0.2	0.7	1.3	0.7
รวมสินค้า 10 รายการ	70.8	44.9	87.1	132.1	121.7
อื่นๆ	15.3	18.6	24.8	125.5	604.3
มูลค่ารวม	86.1	63.6	111.9	257.6	726.1

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2544.

ดังนั้น จากการศึกษากรณีการค้าที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2540-2544) สถานะการค้าโดยรวมของไทย โดยเฉพาะในแง่ของดุลการค้าระหว่างไทยกับพม่า นั้น ไทยได้เปรียบดุลการค้าต่อพม่าในลักษณะที่มีแนวโน้มของปริมาณที่ลดลงเรื่อยมา ทั้งนี้ หากพิจารณาในช่วงระยะเวลาการดำเนินงานของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 เป็นสำคัญ จะพบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ดุลการค้าไทยต่อพม่าได้ลดลงมากที่สุด ในช่วงปี พ.ศ. 2541 และจากนั้นก็จะมีจำนวนขึ้นในปริมาณที่ไม่มากนักในช่วงปี พ.ศ. 2542 และลดลงไปอีกในช่วงปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2544 ตามลำดับ ส่วนสถานะการค้าระหว่างไทย-พม่าในแง่ของการส่งออกและนำเข้าในช่วงเวลาเดียวกันนั้น ปรากฏว่าไทยประสบปัญหาการมีมูลค่าการส่งออกและนำเข้าเป็นจำนวนที่ลดลงมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2541 เช่นเดียวกัน

3.2.1.2 การค้าชายแดนไทย-พม่า

ไทยและพม่าได้ลงนามความตกลงการค้าชายแดน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2539 โดยเนื้อหาข้อตกลงได้ครอบคลุมสาระสำคัญ 4 ด้าน¹⁶ ได้แก่ การค้า สุลกากร การตรวจคนเข้าเมือง และการธนาคาร สำหรับกรณีของการค้าชายแดนไทย-พม่าโดยทั่วไปนั้น ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศพม่าถึง 10 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง แต่จังหวัดที่มีศักยภาพทางการค้าชายแดนมีจำนวนเพียง 7 จังหวัดเท่านั้น ได้แก่ เชียงราย (ด้านสุลกากรแม่สาย) ระนอง (ด้านสุลกากรระนอง) ตาก (ด้านสุลกากรแม่สอด) เชียงใหม่ (ด้านสุลกากรเชียงดาว) กาญจนบุรี (ด้านสุลกากรสังขละบุรี) แม่ฮ่องสอน (ด้านสุลกากรบ้านห้วยผึ้ง) และประจวบคีรีขันธ์ (ด้านสุลกากรบ้านสิงขร) ส่วนจังหวัดที่ไม่มีการค้าชายแดน ก็ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี และชุมพร เนื่องจากพรมแดนฝั่งพม่าในด้านตรงกันข้ามของจังหวัดเหล่านี้เป็นพื้นที่ป่า และไม่มีชุมชนและที่อยู่อาศัย¹⁷

อนึ่ง หากพิจารณาตามข้อเท็จจริง จะเห็นได้ว่า การค้าชายแดนระหว่าง ไทย-พม่าภายใต้ความตกลงการค้าชายแดนปี พ.ศ. 2539 จะสามารถกระทำที่ด้านสุลกากร 3 แห่ง ได้แก่ ด้านแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับด้านท่าจีเหล็กของพม่า ด้าน

¹⁶ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าภูมิภาคี้ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "การค้าชายแดน," มกราคม 2545.

¹⁷ ศูนย์ข้อมูลการค้าชายแดน สำนักพัฒนานโยบายฯ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, "สรุปภาวะการค้าระหว่างไทย-สหภาพพม่า," ธันวาคม 2544 .

แม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับด่านเมียวดีของพม่า และ ด่านระนอง จังหวัดระนอง ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับด่านเกาะสองของพม่า เพราะฉะนั้นมูลค่าการค้าชายแดนไทย-พม่า จำนวนสูงที่สุด 3 อันดับแรกจึงปรากฏอยู่ที่บริเวณ 3 ด่านดังกล่าวเป็นสำคัญ โดยมีด่านแม่สอด เป็นจุดที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดอันดับแรก รองลงมาก็คือ ด่านระนอง และด่านแม่สาย ตามลำดับ¹⁸ ทั้งนี้ มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับพม่าในช่วง 4 ปีคือระหว่างปี พ.ศ.2540-2543 มีมูลค่าโดยรวมเฉลี่ยปีละ 8,533.4 ล้านบาท พิจารณาได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 : แสดงภาพรวมการค้าชายแดนไทย-พม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	มูลค่าการค้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	ดุลการค้า
2544 (ม.ค.-ต.ค.)	6,527,919,029	5,069,532,196	1,458,386,833	3,611,145,363
2543	14,989,174,445	9,570,219,534	5,418,954,911	4,151,264,623
2542	7,539,384,820	6,603,353,012	936,031,808	5,667,321,204
2541	7,066,162,185	6,163,421,984	902,740,201	5,260,681,783
2540	8,098,423,943	7,459,234,775	639,189,168	6,820,045,607

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ด้วยความร่วมมือของกรมศุลกากร,2544.

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า มูลค่าการค้าชายแดนไทย-พม่าในปี พ.ศ.2541 อยู่ที่ประมาณ 7,066 ล้านบาท ลดลงจากปี พ.ศ.2540 เป็นมูลค่าประมาณ 1,032 ล้านบาท หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ.2542 และ พ.ศ.2543 มูลค่าการค้าชายแดนก็มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ.2544 จำนวนของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-พม่าก็ได้ลดปริมาณลงเป็นจำนวนมากอีกครั้ง ในส่วนของการส่งออกชายแดนไทย-พมานั้น จะเห็นได้ว่า ไทยมีมูลค่าการส่งออกชายแดนในปี พ.ศ.2541 อยู่ที่ประมาณ 6,163 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี

¹⁸ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "การค้าชายแดน," อ้างแล้ว. และ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงพาณิชย์, "สถิติการค้า [Online], 2544. แหล่งที่มา : www.dft.moc.go.th/document/foreign_trade_policy/service/horizon/burma/burma_8.htm. [2544,7 สิงหาคม]

พ.ศ.2540 เป็นจำนวนประมาณ 1,296 ล้านบาท ต่อจากนั้นก็เพิ่มสูงขึ้นและลดต่ำลง ในช่วงปี พ.ศ.2542-2544 อันเป็นลักษณะเดียวกับสถานะของมูลค่าการค้าชายแดนที่ได้กล่าวถึง ทั้งนี้ สินค้าส่งออกชายแดนไทย-พม่าที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร สิ่งทอ เชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ ยานพาหนะ รองเท้าและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์เวชกรรม ของใช้ประจำวันและเครื่องสำอาง เป็นต้น¹⁹ สำหรับดุลการค้าชายแดนระหว่างไทยและพม่าในช่วงเวลาปี พ.ศ.2540-2544 ไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าชายแดนฝ่ายพม่ามาโดยตลอด แต่การได้เปรียบนั้นก็เป็นที่มัวหมองลง กล่าวคือในช่วงปี พ.ศ.2541 ไทยได้เปรียบดุลการค้าชายแดนต่อพม่าในระดับที่ลดลงเป็นจำนวนประมาณ 1,559 ล้านบาท จากปี พ.ศ.2540 และจากนั้นก็ลดลงอีกครั้งในช่วงปี พ.ศ.2543 ซึ่งลดลงเป็นจำนวนประมาณ 1,516 ล้านบาท จากปี พ.ศ.2542 และต่อเนื่องไปจนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2544 อันเป็นระยะที่มีปริมาณลดน้อยลงจากปี พ.ศ.2543 ตามลำดับ ในส่วนของกรณีการนำเข้าสินค้าชายแดนไทย-พมานั้น ปรากฏว่ามีมูลค่าที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี ทั้งนี้ สินค้านำเข้าค้าชายแดนไทย-พม่าที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าเชื้อเพลิง ประเภทก๊าซธรรมชาติ สินค้าประมงและปศุสัตว์ แร่ธาตุ เฟอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ รวมทั้งไม้ ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น²⁰ เพราะฉะนั้น ในเรื่องของการนำเข้าสินค้าชายแดนไทย-พมานี้ จึงถือว่าไม่เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจการค้าให้แก่ประเทศไทย เช่นเดียวกับที่ปรากฏในประเทศอื่นๆ อาทิ เรื่องมูลค่าการค้า การส่งออก และดุลการค้า ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

หากเปรียบเทียบมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดของประเทศไทย ได้แก่ มาเลเซีย ลาว พม่า และกัมพูชา ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544 (มกราคม-พฤศจิกายน) จากข้อมูลในตารางที่ 5 อันจะปรากฏในช่วงถัดไปจะพบว่า การได้เปรียบดุลการค้าของไทยต่อพม่าในช่วงปีดังกล่าว เป็นไปในลักษณะที่ลดน้อยลงมาโดยตลอด ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 ซึ่งไทยได้เปรียบดุลการค้าต่อพม่าเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังเป็นปริมาณที่เพิ่มขึ้นไม่มากนักคือประมาณ 520.70 ล้านบาท และแล้วหลังจากนั้นก็ลดลงอีกเป็นปริมาณถึง 12,317.20 ล้านบาทในช่วงต่อมา จนกระทั่งลดลงถึงขั้นที่ไทยเสียเปรียบดุลการค้าต่อพม่าในช่วงปี พ.ศ.2544 ทั้งนี้เมื่อสังเกตมูลค่าการค้าของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ได้แก่ มาเลเซีย ลาว และกัมพูชาในช่วงเวลาเดียวกันจะเห็นได้ว่า เป็นไปในลักษณะที่ไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าประเทศเหล่านั้นในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือถึงแม้ว่าไทยจะเป็นฝ่าย

¹⁹ ศูนย์ข้อมูลการค้าชายแดน สำนักพัฒนานโยบายฯ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, "สรุปภาวะการค้าระหว่างไทย-สหภาพพม่า," อ้างแล้ว.

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

ได้เปรียบดุลการค้าต่อมาเลเซียเป็นปริมาณที่ลดลงในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 และจะได้เปรียบดุลการค้าต่อลาวลดลงนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541-2544 ก็ตาม แต่กระนั้นก็ถือได้ว่า ไทยยังคงเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองประเทศดังกล่าวมาโดยตลอด เรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 นอกจากนี้หากพิจารณามูลค่าของดุลการค้าระหว่างประเทศไทยกับพม่าเปรียบเทียบกับมูลค่าดุลการค้าระหว่างไทยกับกัมพูชาแล้วจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ในช่วงปี พ.ศ.2540 ซึ่งไทยได้เปรียบดุลการค้าต่อพม่ามากกว่ากัมพูชาถึง 3,761.97 ล้านบาท แต่ปรากฏว่าในช่วงปีหลังจากนั้นคือนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ไทยก็กลับมาได้เปรียบดุลการค้าต่อพม่าในปริมาณที่น้อยกว่ากัมพูชาเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2544 ซึ่งปรากฏว่า ไทยกลับเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้าต่อพม่าเป็นมูลค่าถึง 123,329.71 ล้านบาท ในขณะที่ไทยยังคงได้เปรียบดุลการค้าต่อกัมพูชาเป็นมูลค่า 7,419.66 ล้านบาท พิจารณาได้ตามตารางที่ 5

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 : แสดงมูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544)

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	2540	2541	2542	2543	2544 (ม.ค.-พ.ย.)
<u>มาเลเซีย</u>					
การค้ารวม	57,893.35	73,988.60	75,254.66	97,703.54	89,001.25
ส่งออก	43,784.41	53,888.10	52,523.77	67,834.90	61,372.38
นำเข้า	14,108.94	20,100.50	22,730.89	29,868.64	27,628.87
ดุลการค้า	29,675.47	33,787.60	29,792.88	37,966.26	33,743.51
<u>ลาว</u>					
การค้ารวม	12,893.57	16,483.50	18,750.64	21,042.21	20,344.77
ส่งออก	10,893.81	15,000.20	15,928.04	16,960.60	16,216.02
นำเข้า	1,999.76	1,483.30	2,822.60	4,081.61	4,128.75
ดุลการค้า	8,894.05	13,516.90	13,105.44	12,878.99	12,087.27
<u>พม่า</u>					
การค้ารวม	8,983.89	7,464.20	8,710.18	18,724.92	36,400.51
ส่งออก	8,316.43	6,405.00	7,288.89	11,137.66	6,535.40
นำเข้า	667.46	1,059.20	1,421.29	7,587.26	29,865.11
ดุลการค้า	7,648.97	5,345.80	5,867.60	3,550.40	-23,329.71
<u>กัมพูชา</u>					
การค้ารวม	8,271.32	10,040.90	10,495.50	11,249.53	14,362.23
ส่งออก	6,079.16	9,018.80	9,885.07	10,810.31	14,004.96
นำเข้า	2,192.16	1,022.10	610.43	439.22	357.27
ดุลการค้า	3,887.00	7,996.70	9,274.64	10,371.09	7,419.66
<u>รวมทุกประเทศ</u>					
การค้ารวม	88,042.13	107,977.20	113,210.98	148,720.20	160,108.76
ส่งออก	69,073.81	84,912.10	85,625.77	106,743.47	98,128.76
นำเข้า	18,968.32	23,665.10	27,585.21	419,76.73	61,980.00
ดุลการค้า	50,105.49	60,647.00	58,040.56	64,766.74	29,920.73

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชายแดน กระทรวงพาณิชย์, 2544.

รวบรวมโดยกลุ่มสารสนเทศด้านการค้า สำนักพัฒนานโยบายมาตรการและระบบสารสนเทศด้านการค้า

หมายเหตุ : ตัวเลขในช่วงปี 2544 เป็นตัวเลขเบื้องต้น ปัญหาและอุปสรรคทางการค้าและการค้าชายแดน ไทย-พม่า

3.2.1.3 ปัญหาและอุปสรรคทางการค้าและการค้าชายแดนไทย-พม่า

จากการศึกษาข้อมูลด้านการค้าโดยรวมและการค้าชายแดนของฝ่ายไทยและพม่า ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะพบว่า ถึงแม้ว่าพม่าจะเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับไทยยาวที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ แต่มูลค่าการค้าระหว่างกันมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.9 ของการค้ารวมระหว่างไทยกับทั่วโลก ทั้งนี้ เนื่องจากโดยปกติแล้ว สินค้าส่วนใหญ่จะเป็น สินค้าเกษตรกรรม สินค้าอุปโภคบริโภคซึ่งมีมูลค่าต่ำ²¹ นอกจากนี้เนื่องมาจากประเด็นทางด้านการอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทย-พม่า ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้มูลค่าการค้าไม่ขยายตัวเท่าที่ควร อนึ่ง กระทรวงพาณิชย์มองเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคทางการค้าของไทย-พม่า มีดังนี้²²

- 1) พม่ากำหนดมาตรการต่างๆ ที่เป็นการจำกัดปริมาณนำเข้าเพื่อแก้ไข ปัญหาการขาดดุลการค้าภายในประเทศของตนโดย
  - 1.1) กำหนดให้เงินนำเข้าสินค้าต้องเป็นเงินที่ได้จากการส่งออกเท่านั้น
  - 1.2) จำกัดวงเงินเปิดหนังสือรับรองการชำระเงินค่าสินค้าออก(Letter of Credit หรือ L/C) ของผู้นำเข้าไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐต่อเดือน
  - 1.3) ห้ามนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค 15 รายการ ได้แก่ ผงชูรส, เครื่องดื่ม (soft drinks), ขนมปังกรอบ, อาหารและผลไม้กระป๋อง, เส้นไหมและเบาะหิมสำเร็จรูปทุกชนิด, เหล้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เบียร์, บุหรี่, ผลไม้สด, หมากฝรั่ง, ขนมเค้ก, ขนมเวเฟอร์, ชอคโกแลต, ผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ส่วนตัวทุกชนิด, สินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว
- 2) เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 พม่าประกาศยกเลิกสัมปทานการทำประมงในน่านน้ำพม่าแก่เรือประมงไทย โดยให้เหตุผลว่าพม่ากำลังรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณสัตว์น้ำและจำนวนเรือ เพื่อใช้ในการวางแผนการประมงในน่านน้ำพม่า ทั้งนี้ ยังไม่ได้พิจารณาว่าจะให้สัมปทานประมงแก่ชาติใดต่อไป อย่างไรก็ตาม พม่าเปิดโอกาสให้ไทยทำประมงได้หากเป็นการร่วมทุนกับพม่า

²¹ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับพม่า," อ้างแล้ว.

²² "ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับพม่า" และ "ปัญหาและอุปสรรคการค้าทวิภาคี," กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, อ้างแล้ว. และ "ปัญหาการค้า [Online]," 2544. แหล่งที่มา : www.dft.moc.go.th/document/foreign_trade_policy/service/horizon/burma/burma_4.htm. [2544.7 สิงหาคม]

3) ความตกลงด้านการค้าชายแดนตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2539 ยังไม่มีผลบังคับใช้ ส่งผลให้ความตกลงด้านธนาคารไม่มีผลในทางปฏิบัติ ทำให้การค้าชายแดนยังไม่ผ่านระบบธนาคาร

4) รัฐบาลทหารของพม่าเป็นผู้ผูกขาดระบบการค้า การลงทุน และการธนาคาร ซึ่งมีนโยบายไม่แน่นอน จึงส่งผลให้ระบบการเงินไม่มีเสถียรภาพ และฐานะของธนาคารไม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ทั้งนี้ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินจัตของรัฐบาลแตกต่างไปจากเงินจัตในตลาดมืดมาก

5) เนื่องจากกฎระเบียบทางการค้าของพม่ามีความไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงบ่อย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจึงไม่สามารถตัดสินใจเองได้ โดยต้องคอยสอบถามข้อมูลจากส่วนกลางตลอดเวลา อันทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

6) ปัญหาการเรียกเก็บเบี้ยไ้รายทางเป็นจำนวนมากจากเจ้าหน้าที่พม่า เป็นการเรียกเก็บจากรถบรรทุกสินค้า ที่ขนส่งจากชายแดนเข้าไปยังกรุงย่างกุ้ง ทำให้สินค้านี้มีราคาต้นทุนสูง

7) เส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมระหว่างไทย-พม่า มีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าระหว่างทั้งสองประเทศ

8) ปัญหาการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ทำให้ไม่มีความปลอดภัยตามแนวชายแดนไทย-พม่า

9) การที่พม่าสั่งปิดด้านการค้าชายแดนด้านที่ติดกับไทยบ่อยครั้ง ส่งผลให้สินค้าไทยไม่สามารถขนส่งไปพม่าได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สินค้าไทยขาดตลาด และเสียเปรียบสินค้าประเทศคู่แข่งอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าจีนซึ่งสามารถเข้ามาทดแทนสินค้าไทยได้

10) มีความเสี่ยงต่อการที่พม่าจะถูกรู้ว่าบาตรทางการค้าจากประเทศต่างๆ ในยุโรป และสหรัฐฯ

11) ประเทศพม่าขาดกำลังซื้อ

12) ประเทศพม่าขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ อาทิ การคมนาคม และการสื่อสาร

13) นักธุรกิจในประเทศพม่า ขาดความไว้วางใจเชื่อมั่นนักธุรกิจไทย

ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะช่วงเวลาที่น่ายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ของไทยสมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคทางการค้าและการค้าชายแดนที่สำคัญซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่²³

กรณีที่มาห้ามนำเข้าสินค้าจำนวน 15 รายการ โดยกระทรวงพาณิชย์พม่าออก ประกาศฉบับที่ 9/99 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ห้ามนำเข้าสินค้าในรูปแบบการค้าปกติ ผ่านทางชายแดน จำนวน 15 รายการ ได้แก่ ผงชูรส, น้ำหวานและเครื่องดื่ม, ขนบึงกรอบทุกชนิด, หมากฝรั่ง, ขนมเล็ก, ขนมหเวเฟอร์, ซอคโกแลต, อาหารกระป๋อง (เนื้อสัตว์และผลไม้), เส้นหมี่ทุกชนิด, เหล้า, เบียร์, บุหรี่, ผลไม้สดทุกชนิด, ผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ส่วนตัวทุกชนิด, สินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว ด้วยการให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ และคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ

ต่อมากระทรวงพาณิชย์พม่าได้ออกประกาศเพิ่มเติม ฉบับที่ 2/2543 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ห้ามนำเข้าสินค้าในรูปแบบการค้าปกติทางทะเล จำนวน 14 รายการ ดังเช่นสินค้านำเข้าในรูปแบบการค้าปกติผ่านทางชายแดน ยกเว้นผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ส่วนตัวทุกชนิด โดยอ้างเหตุผลเพื่อสงวนเงินตราต่างประเทศ และคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศเช่นเดียวกัน

ในกรณีนี้สามารถสังเกตได้ว่า เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่ที่มาประกาศห้ามนำเข้าเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีการค้าขายระหว่างกันมาก ดังนั้นเหตุการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการค้าส่งออกของไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าพม่าจะออกมาชี้แจงว่ากรณีการประกาศห้ามนำเข้าสินค้าประเภทต่างๆนี้เป็นเพียงมาตรการชั่วคราว และมีการผ่อนปรน โดยให้ผู้ส่งออกไทยเข้าไปเจรจากับฝ่ายพม่าเป็นรายกรณีก็ตาม อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งสิ้นสัปดาห์รัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 พม่าก็ยังไม่ได้ยกเลิกประกาศทั้งสองฉบับแต่อย่างใด²⁴

นอกเหนือไปจากการประกาศห้ามนำเข้าสินค้าแล้ว ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น พม่าก็ได้มีการประกาศห้ามส่งออกสินค้าเช่นกัน โดยประกาศกระทรวงพาณิชย์ สหภาพพม่า ฉบับที่ 10/99 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ตามความในมาตรา 3 (1) ของพระราชบัญญัติควบคุมการนำเข้าและส่งออก (ชั่วคราว) ปี พ.ศ. 2490 กระทรวงพาณิชย์

²³ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "การค้าชายแดน," อ้างแล้ว. และ "ปัญหาการค้า [Online]," 2544, อ้างแล้ว.

²⁴ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "การค้าชายแดน," อ้างแล้ว.

แห่งรัฐบาลสหภาพพม่าประกาศห้ามส่งออกสินค้า ทั้งนี้ ในกรณีนี้พม่าได้ประกาศต่อผู้ที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าและส่งออกของกลุ่มสหกรณ์ ซึ่งนำเข้าสินค้าในรูปแบบของการค้าปกติ (normal trade) ผ่านทางชายแดนหรือทางทะเล ไม่ให้ส่งออกสินค้าที่ระบุ นับจากวันที่ออกประกาศ ดังนี้คือ รายการสินค้าห้ามส่งออกในรูปแบบการค้าปกติผ่านทางชายแดน จำนวน 32 รายการ ได้แก่ ผลิตผลเกษตรกรรม คือ ข้าว ปลายข้าว รำ, น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลแดง น้ำตาลดิบ, ถั่วลิสง น้ำมันถั่วลิสง, งา น้ำมันงา, เมล็ดไนเจอร์ (niger) และน้ำมัน, เมล็ดมันฝรั่ง และน้ำมัน, เมล็ดทานตะวัน และน้ำมัน, กากพืชน้ำมันทุกชนิด, ฝ้ายและผลิตภัณฑ์ฝ้าย (ฝ้าย เส้นใย) แร่ธาตุ คือ น้ำมันปิโตรเลียม, อัญมณี, ทองคำ, หยก, ไช่มุก, เพชร, ตะกั่ว, ดีบุก, ทังสแตน, วุลเฟรม, เงิน, ทองแดง, สังกะสี, ถ่านหิน, โลหะอื่นๆ สัตว์และผลิตผลของสัตว์ คือ งาช้าง, วัว ควาย ช้าง ม้า และสัตว์หายาก, หนังสัตว์ สินค้าประมง อาทิ เปลือกกุ้งป่น สินค้าทั่วไป คือ อาวุธ และเครื่องกระสุน, วัตถุโบราณ ผลิตภัณฑ์จากป่า คือ ยางพารา, ไม้สัก สำหรับรายการสินค้าห้ามส่งออกในรูปแบบการค้าปกติทางทะเล จำนวน 31 รายการ เช่นเดียวกับสินค้าส่งออกในรูปแบบการค้าปกติผ่านทางชายแดน ยกเว้นไม้สัก ซึ่งรัฐบาลพม่ามีเงื่อนไขว่า สินค้าที่ประกาศห้ามส่งออกดังกล่าวสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความต้องการของตลาดภายในประเทศเป็นหลัก²⁵

สำหรับประเด็นการห้ามส่งออกสินค้าของพม่าครั้งนี้ อาจสังเกตได้ว่า สินค้าที่พม่าประกาศห้ามส่งออกในรูปแบบการค้าปกติผ่านทางชายแดนและทางทะเลส่วนใหญ่นั้น มักจะเป็นสินค้าประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ไทยจำเป็นต้องนำเข้าจากพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าวัตถุดิบที่ต้องนำไปแปรรูปอย่างเช่น แร่ธาตุ และผลิตภัณฑ์จากป่า ซึ่งสินค้าเหล่านี้ยังคงมีอยู่ภายในประเทศพม่าอย่างอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่ประเทศไทยขาดแคลน ทั้งนี้รวมถึงสินค้าประมงด้วยเช่นกัน

3.2.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-พม่า

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-พม่า ปรากฏในรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการค้าแบบทวิภาคี และการร่วมมือกันภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคีเป็นสำคัญ

²⁵ “กฎระเบียบทางการค้า[Online],” 2544. แหล่งที่มา : www.dft.moc.go.th/document/foreign_trade_policy/service/horizon/burma/burma_6.htm. [2544, 7สิงหาคม]

สำหรับในส่วนของความสัมพันธ์ทางการค้าแบบทวิภาคีระหว่างไทยและพม่า นั้นเกิดขึ้นทั้งในส่วนของภาครัฐบาล และภาคเอกชน ทั้งนี้ ในภาครัฐบาลปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายมีการจัดทำข้อตกลงทางการค้าไทย-พม่า ครั้งแรกลงนามเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2532 ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า²⁶

ต่อมาได้มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding หรือ MOU) ร่วมกันเพื่อการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-พม่า (Joint Trade Committee หรือ JTC) เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า โดยมีการประชุมเจรจาระหว่างกันไปแล้ว 2 ครั้ง ซึ่งครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7-9 กันยายน พ.ศ. 2541 ที่กรุงเทพฯ และครั้งที่สองจัดขึ้นเมื่อวันที่ 3-5 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า²⁷

ต่อจากนั้นมีการจัดทำข้อตกลง ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - พม่า (Joint Committee หรือ JC) ลงนามเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2536 ที่กรุงเทพฯ โดยมีการประชุมเจรจาระหว่างกันไปแล้ว 6 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 16-18 กันยายน พ.ศ. 2536 ณ กรุงย่างกุ้ง ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 1-2 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ที่กรุงเทพฯ ครั้งที่สามเมื่อวันที่ 5-7 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ณ กรุงย่างกุ้ง ครั้งที่สี่เมื่อวันที่ 8-9 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่กรุงเทพฯ ครั้งที่ ห้าเมื่อวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ณ กรุงย่างกุ้ง และครั้งที่หกเมื่อวันที่ 7-9 มกราคม พ.ศ. 2545 ที่จังหวัดภูเก็ต²⁸

หลังจากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงการค้าชายแดนไทย-พม่า โดยมีการลงนามไปเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2539 ณ กรุงย่างกุ้ง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ชัดเจนถึงปัจจุบัน และนอกจากนี้ยังมีการจัดทำบันทึกความเข้าใจ หรือ MOU ว่าด้วยการธนาคารระหว่างธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารพม่า ลงนามเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2539²⁹

²⁶ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "ข้อมูลการค้าไทย - สหภาพพม่า , " อ้างแล้ว.

²⁷ สัมภาษณ์ นักวิชาการพาณิชย์ สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 23 ธันวาคม 2544.

²⁸ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่การทูต กองเอเชียตะวันออก 2 กระทรวงการต่างประเทศ, อ้างแล้ว.

²⁹ กลุ่มงานอาเซียน สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "ข้อมูลการค้าไทย - สหภาพพม่า , " อ้างแล้ว.

สำหรับในส่วนของภาคเอกชนนั้นปรากฏว่า ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยกับ หอการค้าและสภาอุตสาหกรรมสหภาพพม่า เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539³⁰

กรณีนี้อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ทางการค้าแบบทวิภาคีระหว่างภาครัฐบาลของไทยและพม่า ที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 หรือในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ในแง่ของการประชุมเจรจาครั้งสำคัญ อาทิ การประชุม JTC และการประชุม JC นั้น ได้ดำเนินไปอย่างไม่สม่ำเสมอเท่าที่ควร กล่าวคือ ภายหลังจากที่มีการประชุม JC ในช่วงรัฐบาลชุดนี้ครั้งแรก เมื่อช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 ก็มีการเว้นช่วงไปเป็นระยะเวลานานเวลาเกือบสองปี จึงจะได้มีการจัดการประชุม JC ขึ้นอีกครั้งในช่วงปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 และหลังจากนั้นจนกระทั่งสิ้นรัฐบาลสมัยที่ 2 ของนายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ก็ปรากฏว่าไทย-พม่าไม่ได้มีการจัดประชุม JC ระหว่างกันอีกเลย และสำหรับการประชุม JTC ในช่วงรัฐบาลชุดนี้นั้น ก็ปรากฏในลักษณะเดียวกันคือ ภายหลังจากที่มีการประชุมครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2541 ไปแล้ว ได้มีการเว้นช่วงการประชุมไปเป็นระยะเวลาเกือบสองปี จึงจะมีการประชุมอีกครั้งในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ถึงแม้ว่าตามหลักการเกี่ยวกับเรื่องการระบุนเวลาการประชุมของทั้ง JC และ JTC จะไม่ได้มีการกำหนดเวลาการประชุมที่แน่นอน อย่างไรก็ตามก็ดีในทางปฏิบัติโดยทั่วไปแล้ว การประชุมระดับระหว่างประเทศครั้งต่างๆ ซึ่งไม่ได้ระบุนเวลาการประชุมไว้แน่ชัดนั้น จะมีการจัดการประชุมขึ้นเป็นประจำทุกปีในกรณีที่สถานการณ์ของสองประเทศดำเนินไปอย่างปกติ เพื่อที่จะเจรจาหรือกันในประเด็นต่างๆและประสานความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ³¹ ส่วนเรื่องของการจัดทำความตกลงการค้าชายแดนไทย-พม่าที่มีการลงนามกันไปตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม พ.ศ. 2539 แต่ยังไม่มียผลบังคับใช้ในทางปฏิบัตินั้นก็ปรากฏว่าไม่ได้มีความคืบหน้าต่างๆเกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) แต่อย่างใด

ในส่วนของการร่วมมือระหว่างไทย-พม่า ภายใต้อุปการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบพหุภาคีนั้น เกิดขึ้นโดยผ่านกรอบต่างๆดังนี้³² คือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (The Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN)

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

³¹ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่การทูต กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, อ้างแล้ว.

³² "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ [Online]," 2544. แหล่งที่มา : www.dft.moc.go.th/document/foreign_trade_policy/service/horizon/burma/burma_9.htm. [2544, 7 สิงหาคม]

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย - แปซิฟิก (Asia - Pacific Economic Cooperation หรือ APEC)
 โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong
 Subregional Economic Cooperation หรือ GMS - EC) และโครงการความร่วมมือทาง
 เศรษฐกิจ บังกลาเทศ - อินเดีย - พม่า - ศรีลังกา - ไทย (Bangladesh - India - Myanmar - Sri Lanka -
 Thailand Economic Cooperation หรือ BIMST-EC)

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ภายใต้กรอบความร่วมมือแบบพหุภาคีทั้ง 5
 ประเภทที่ได้กล่าวมา ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของไทย-พม่าไม่ได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจาก
 ปกติแล้วความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ในลักษณะนี้โดยมากจะเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้น
 ระหว่างประเทศสมาชิกขององค์กรนั้นๆทั้งหมด ไม่ใช่ว่าจะเกิดขึ้นเพียงแค่สองประเทศแต่อย่างใด

ทั้งนี้ในกรอบขององค์การการค้าโลก หรือ WTO รวมทั้งในกรอบความร่วมมือ
 ทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือ APEC บทบาทของทั้งไทยและพม่าจะไม่โดดเด่นเท่าที่ควร
 เนื่องด้วยบทบาทที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นภายในกรอบความร่วมมือทั้งสองประเภทนี้ มักจะเกิดขึ้นมาจาก
 ประเทศมหาอำนาจอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น มากกว่าที่จะเกิดขึ้นจาก
 ประเทศกำลังพัฒนาอย่างไทย หรือพม่า³³

ส่วนภายใต้กรอบของอาเซียนซึ่งนับตั้งแต่พม่าเริ่มเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเมื่อปี
 พ.ศ. 2540 นั้น ปรากฏว่าฝ่ายไทยได้แสดงพฤติกรรมที่สร้างความไม่พอใจต่อพม่าผ่านกรอบอาเซียน
 เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 ณ ที่ประชุมประจำปีรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน โดยนายสุรินทร์
 พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้เป็นผู้แทนไทยเสนอความคิด
 การปรับเปลี่ยนหลักการอาเซียนเดิม ซึ่งได้แก่ การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของ
 ประเทศสมาชิกอื่น ให้เป็นการที่ประเทศสมาชิกต่างๆสามารถที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายใน
 ของประเทศใดประเทศหนึ่งที่อยู่ภายในกลุ่มสมาชิกได้ หากประเทศสมาชิคนั้นมีปัญหาภายใน
 ที่กระทบต่อประเทศสมาชิกอื่นภายในกลุ่มด้วย ในขณะที่เดียวกับที่พม่าเป็นประเทศที่มีปัญหา
 ภายในประเทศ และไม่ต้องการให้ประเทศอื่นๆ เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศตน
 อยู่ก่อนแล้ว จึงไม่พอใจต่อความคิดที่ฝ่ายไทยแสดงออกมารั้งนี้เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการที่
 ผู้นำฝ่ายพม่าได้ออกมาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในกรณีดังกล่าว³⁴

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆ ภายใต้กรอบโครงการพัฒนา
 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง หรือ GMS-EC ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.

³³ เรื่องเดียวกัน.

³⁴ "Burma," Far Eastern Economic Review : ASIA Yearbook (1999): 87.

2538 นั้น ก็ได้ปรากฏว่า ความร่วมมือระหว่างไทย-พม่า จะเป็นไปอย่างโดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นๆอย่าง ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน ถึงแม้ว่าแนวทางการดำเนินการภายใต้กรอบ GMS-EC จะได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยและพม่าอย่างเป็นรูปธรรม อันได้แก่³⁵ เส้นทางแม่น้ำสาย จังหวัดเชียงราย และจังหวัดท่าลี่เหล็ก ของพม่าขึ้นมาในช่วงของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 ก็ตาม

ในกรณีของกรอบโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ บังคลาเทศ - อินเดีย - พม่า - ศรีลังกา - ไทย หรือ BIMST-EC ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในอนุทวีป และเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นหลัก³⁶ จึงมิได้ปรากฏว่า ไทยและพม่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกันภายใต้กรอบดังกล่าวอย่างเด่นชัดแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะความร่วมมือระหว่างกันภายใต้กรอบความร่วมมือ BIMST-EC ของไทย-พม่า จะเกิดขึ้นและเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยรวมมากกว่า

3.2.3 การทำสัมปทานของไทยในพม่า

สืบเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า ไทยเป็นประเทศที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลพม่าให้เข้าไปทำธุรกิจภายในประเทศพม่า 3 ประเภทด้วยกันคือ ประมง ป่าไม้ และเหมืองแร่ โดยที่ด้านประมง เป็นการทำสัมปทานของไทยในพม่าที่มีความสำคัญโดดเด่นที่สุด ส่วนสัมปทานป่าไม้ และเหมืองแร่นั้น มีอัตราส่วนของกิจกรรมน้อยมาก³⁷ จึงไม่ค่อยได้แสดงประเด็นปัญหาระหว่างสองประเทศเท่ากับด้านประมง ดังนั้น ในกรณีของการศึกษาเรื่องการทำสัมปทานของไทยในพม่า นั้น จึงขอนำเสนอถึงประเด็นที่สำคัญที่สุดซึ่งได้แก่ การประมง ดังนี้

1) การทำสัมปทานประมง

การที่รัฐบาลพม่าได้ยกเลิกสัมปทานประมง เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยอ้างว่าต้องรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน ทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนไทย-พม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดระนอง ซึ่งมีพื้นฐานโครงสร้างการผลิตของจังหวัดขึ้นอยู่กับประมงเป็นหลัก และมีกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการประมง อาทิ แพปลา โรงน้ำแข็ง

³⁵ "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ [Online], 2544, อ้างแล้ว.

³⁶ เรื่องเดียวกัน.

³⁷ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่การทูตกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, อ้างแล้ว.

โรงงานปลาป่น โรงงานแช่แข็งและแปรรูปสัตว์น้ำ³⁸ ทั้งนี้กรณีดังกล่าวถึงได้ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจหลักๆ ที่พึ่งพาการประมงและธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆของจังหวัดระนองได้หยุดชะงัก และถดถอยลง

อนึ่ง ประเด็นดังกล่าวทำให้จังหวัดระนองต้องสูญเสียรายได้ถึงร้อยละ 80 และมีแนวโน้มว่าจะล่มสลายลง จึงส่งผลให้ประธานสภาอุตสาหกรรม จังหวัดระนอง ได้มีหนังสือของสภาอุตสาหกรรม จังหวัดระนอง ถึงนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ขอให้รัฐบาลกำหนดมาตรการเชิงรุก เพื่อเร่งรัดการเจรจาอย่างเป็นทางการให้พม่าเปิดสัมปทานประมงแก่ไทย³⁹

อย่างไรก็ดี หลังจากนั้นจนกระทั่งสิ้นสุทธรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) ผ่านมาถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2545) แล้วก็ตาม สถานการณ์ประมงระหว่างไทย-พม่าก็ยังไม่ดีขึ้น เห็นได้จากการที่ฝ่ายไทยได้ส่งอธิบดีกรมประมงเป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเจรจาปัญหาประมงกับฝ่ายพม่าเมื่อวันที่ 15-16 ตุลาคม พ.ศ. 2544 โดยได้หารือกับปลัดกระทรวงปศุสัตว์ และการประมงพม่า และได้ทราบเงื่อนไขในการเข้าไปทำประมงในพม่าใหม่ที่จะต้องเป็นแบบการลงทุนร่วม หรือ Joint Venture ซึ่งบริษัทที่ได้รับสัมปทานจะต้องผ่านการพิจารณาของกรมประมงทั้งสองประเทศ รวมทั้งต้องเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงในพม่าด้วย แต่ปรากฏว่าคณะรัฐมนตรีพม่ายังไม่ได้ตกลงให้ความเห็นชอบในเงื่อนไขการให้สัมปทานประมงร่วมแก่ฝ่ายไทยแต่อย่างใด ทั้งนี้ฝ่ายพม่าอ้างว่า ขณะนี้ประเด็นดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีพม่า นอกจากนี้ จากการติดตามสถานการณ์ประมงไทย-พม่าในเวลาต่อมาพบว่า ถึงแม้ว่าในปีปัจจุบัน (พ.ศ. 2545) ทางกรมประมงได้เปิดสัมปทานประมงให้แก่เรือประมงของไทยรอบใหม่แล้ว ภายหลังจากที่รัฐบาลพม่ายกเลิกการให้สัมปทานประมงแก่ไทยไปนานกว่าสองปี นับตั้งแต่ช่วงต้นเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยในข้อความใหม่นี้บริษัท เค มารีน คอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นบริษัทแรกของไทยที่ได้รับการทำสัมปทานประมงครั้งใหม่ในน่านน้ำพม่า นับตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545 อย่างไรก็ดีในระยะแรก ฝ่ายพม่าจะเปิดให้เรือเพียงแค่ 2 ประเภทคือ เรืออวนดำ และเรือเบ็ด เข้าไปทำประมงก่อน โดยที่ฝ่ายพม่าได้มีการตั้งเงื่อนไขการเข้ามาทำประมงของเรือไทยทั้งสองประเภท

³⁸ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “เอกสารประกอบการประชุมหารือ การติดตามความคืบหน้าและสำรวจปัญหาอุปสรรคในพื้นที่จังหวัดระนอง เรื่องปัญหาการทำประมงในอาณาเขตน่านน้ำพม่า,” 7-9 กุมภาพันธ์ 2545 .

³⁹ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดระนอง, “หนังสือที่ ส.อ.ท.รณ0016/2543 เรื่องขอสนับสนุนมาตรการเชิงรุกเพื่อเร่งรัดเจรจาให้พม่าเปิดสัมปทานประมง,” 12 มิถุนายน 2543.

ดังกล่าวในอาณาเขตน่านน้ำพม่านั้นว่า จะมีความเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการจ่ายค่าธรรมเนียมเป็นรายเดือนตามประเภทและขนาดของเรือให้แก่ฝ่ายพม่าก่อน⁴⁰

ในส่วนของเรื่องการทำสัมปทานประมงของไทยในพม่า ซึ่งจากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ส่งผลกระทบต่อจังหวัดระนองของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากโครงสร้างการผลิตของจังหวัดระนองขึ้นอยู่กับประมง และกิจการที่ต่อเนื่องกับการประมง ได้แก่ แพลตา โรงงานน้ำแข็ง โรงงานปลาป่น โรงงานแช่แข็งและแปรรูปสัตว์น้ำ การขนส่ง การพาณิชย์กรรม การเงินและการธนาคาร เป็นหลัก กล่าวคือ เศรษฐกิจของจังหวัดระนองจำนวนประมาณร้อยละ 65 เป็นสัดส่วนที่ได้มาจากโครงสร้างทางการประมง และกิจการที่ต่อเนื่องกับด้านการประมงทั้งสิ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ระนองเป็นจังหวัดชายแดนไทย-พม่าที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด ภายหลังจากที่พม่าได้ยกเลิกสัมปทานประมงต่อไทยเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2542 และเนื่องจากภาวะดังกล่าวได้ส่งผลให้เศรษฐกิจจังหวัดระนองอยู่ในขั้นวิกฤต โดยการมีผลกระทบอย่างหนักต่อธุรกิจเกือบทุกประเภทในจังหวัด จึงส่งผลให้กิจการจำนวนมากต้องปิดกิจการหรือชะงักงัน ในขณะที่ส่วนที่ยังดำเนินกิจการก็ประสบปัญหาการขาดทุน หรือ พอที่จะประคองตัวให้อยู่ได้ เพราะรายได้จากธุรกิจจังหวัดลดลงถึงร้อยละ 40-60 ที่เดียว⁴¹

ทั้งนี้ การยกเลิกสัมปทานประมงจากประเทศพม่าเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ.2542 ได้ส่งผลกระทบต่อจังหวัดระนองในแต่ละสาขา ดังนี้⁴²

1) การทำประมง จากเดิมที่เคยมีเรือประมงเข้าไปทำการประมงในเขตพม่าประมาณ 600 ลำ ผู้ประกอบการ 200 ราย ลูกเรือ 9,000 คน มูลค่าสัตว์น้ำประมาณเดือนละ 900 ล้านบาท นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา การทำประมงดังกล่าวได้หยุดประกอบกิจการในพม่า 200 ลำ โดยเปลี่ยนไปทำการประมงที่อินโดนีเซีย 100 ลำ ที่อินเดีย 50 ลำ และทำการประมงชายฝั่งน่านน้ำภูเก็ต-เกาะสุรินทร์ 50 ลำ ส่วนเรือที่เหลืออีกประมาณ 200 ลำ มีการโอนสัญชาติเป็นเรือพม่า สำหรับเรือที่ไปทำการประมงกับอินโดนีเซีย และอินเดียได้ประสบความล้มเหลวเพราะขาดทุนและบางส่วนก็ถูกจับกุม

⁴⁰ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “เอกสารประกอบการประชุมหารือ การติดตามความคืบหน้าและสำรวจปัญหาอุปสรรคในพื้นที่จังหวัดระนอง เรื่องปัญหาการทำประมงในอาณาเขตน่านน้ำพม่า,” อ้างแล้ว.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน.

⁴² เรื่องเดียวกัน.

2) **แพปลา** จากเดิมที่มีแพปลาจำนวน 70 แห่ง มีแรงงาน 3,000 คน และมีผู้ประกอบการค้าปลาจำนวน 200 คน โดยมีปลาผ่านแพปลาทุกวัน ปริมาณวันละ 1,000 ตัน ซึ่งแพปลาแต่ละแห่งจะใช้เวลาในการทำงานวันละ 14 ชั่วโมง นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา แพปลาส่วนใหญ่ได้เลิกกิจการและหยุดกิจการชั่วคราว เหลือผู้ดำเนินกิจการเพียง 21 ราย คนงานเหลือเพียง 300 คน ผู้ประกอบการค้าปลา 150 คน โดยมีปลาผ่านแพปลาประมาณเดือนละ 19 วัน ปริมาณเพียงวันละ 100 ตัน และของแต่ละแพปลาใช้เวลาทำงานเพียงวันละ 1 ชั่วโมง

3) **โรงงานน้ำแข็ง** จากเดิมมีจำนวน 18 แห่ง มีคนงาน 370 คน และมีการผลิตเป็นสัดส่วนร้อยละ 65 ของกำลังการผลิตทั้งหมด นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา มีการปิดกิจการ 1 แห่ง และมีแนวโน้มจะปิดลงอีก 2-3 แห่ง ทั้งนี้ถึงแม้ว่ามีโรงงานที่สร้างเสร็จเพิ่มอีก 1 แห่ง แต่การผลิตก็มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15 ของกำลังการผลิตทั้งหมด อย่างไรก็ตามในกรณีนี้ผู้ประกอบการทั้งหมดเกือบจะตกงาน เพราะโรงงานน้ำแข็งจะหยุดการผลิตไม่ได้ หากหยุดการผลิตจะทำให้เครื่องจักรเสียหายทันที ประกอบกับปัจจุบันค่ากระแสไฟฟ้าได้ขึ้นราคาตามตลอด

4) **โรงงานปลาป่น** จากเดิมมีจำนวน 14 แห่ง มีแรงงาน 500 คน และมีการผลิตเป็นสัดส่วนร้อยละ 65 ของกำลังการผลิตทั้งหมด โดยมีปริมาณปลาเปิดเข้าโรงงานเดือนละ 12,000 ตัน ทั้งนี้ วัตถุดิบร้อยละ 80 มาจากการทำประมงจากพม่า นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา มีโรงงานปิดกิจการลงแล้ว 3 แห่ง และมีแนวโน้มว่าจะปิดในระยะต่อไปอีก 3-4 แห่ง ส่วนคนงานมีจำนวนลดลงเหลือเพียง 50 คน ในขณะที่การผลิตมีสัดส่วนที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 12 ของกำลังการผลิตทั้งหมด ส่วนปริมาณปลาเปิดเข้าโรงงานเหลือเพียงเดือนละ 2,400 ตัน หรือลดลงร้อยละ 80 ทั้งนี้ วัตถุดิบทั้งหมดได้มาจากเรือที่ทำการประมงชายฝั่งอันดามัน บริเวณจังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5) **โรงงานแช่แข็งและแปรรูปสัตว์น้ำ** จากเดิมมีจำนวน 5 แห่ง มีคนงาน 5,000 คน และมีสัดส่วนการผลิตถึงร้อยละ 50 ของกำลังการผลิตทั้งหมด นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา มีโรงงานหยุดกิจการ 1 แห่ง เหลือคนงาน 3,000 คน และการผลิตมีสัดส่วนเหลือเพียงร้อยละ 45 ของกำลังการผลิตทั้งหมด โดยได้มีการซื้อวัตถุดิบมาจากแหล่งอื่น เช่น จังหวัดใกล้เคียง ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นมาก

6) **การขนส่ง** จากเดิมมีรถส่งสินค้า 1,000 คัน รถยนต์โดยสาร 300 คันและรถจักรยานยนต์รับจ้าง 1,200 คัน ทั้งนี้ รถบรรทุกทุกสิบล้อที่ผ่านท่าเทียบเรือประมงระนองเพื่อเข้าไปรับสัตว์น้ำในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2541-เมษายน พ.ศ. 2542 มีจำนวนถึง 5,685 ครั้ง

นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา มีรถขนส่งสินค้าที่ยังดำเนินการเพียง 100 คัน และรถจักรยานยนต์รับจ้าง 600 คัน สำหรับรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 60 เนื่องจากส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการขาดทุน ทั้งนี้ รถบรรทุกสิบล้อที่ผ่านท่าเทียบเรือประมงระนอง เพื่อเข้าไปรับสัตว์น้ำ ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542-เมษายน พ.ศ. 2543 มีจำนวนเหลือเพียง 3,964 ครั้ง หรือลดลงเป็นจำนวนร้อยละ 30 เนื่องจากมีสัตว์น้ำจากแหล่งอื่นๆเข้ามา

7) การพาณิชย์กรรม สภาวะการค้าของผู้ประกอบการทั่วไป พบว่า รายได้ลดลงประมาณร้อยละ 65

8) การเงิน-การธนาคาร รายได้แผ่นดินของสำนักงานจังหวัดระนอง ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542-เมษายน พ.ศ. 2543 ปรากฏเป็นจำนวน 155.09 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าเป็นจำนวน 51.49 ล้านบาท หรือร้อยละ 24.93 ส่วนการจัดเก็บภาษี สำนักงานสรรพากรจังหวัดระนองได้จัดเก็บในระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2543 เป็นจำนวน 67.684 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าเป็นจำนวน 22.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 24.37 สำหรับการธนาคาร การดำเนินธุรกิจของธนาคารที่ผู้ประกอบการเข้ามาทำธุรกรรมกับธนาคารลดลงประมาณร้อยละ 50

ดังนั้น ในกรณีนี้จึงกล่าวได้ว่า การที่สภาวะทางเศรษฐกิจของจังหวัดระนอง ตกต่ำลงอย่างหนักในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 ก็เนื่องมาจากโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัดได้รับผลมาจากการที่พม่ายกเลิกสัมปทานประมงต่อไทย นับตั้งแต่วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ ทั้งนี้ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์ช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 ดังกล่าว การจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรจังหวัดระนอง และรายได้แผ่นดินของสำนักงานจังหวัดระนอง ก็ได้รับผลกระทบโดยตรงด้วยการมีจำนวนลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าตามลำดับ อนึ่ง พิจารณาได้ตามตารางที่ 6 และตารางที่ 7 ดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 : แสดงการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรจังหวัดระนอง (ในช่วงปี พ.ศ.2542-2543)

หน่วย : ล้านบาท

เดือน	2542	2543	+ เพิ่ม - ลด (%)
มกราคม	25.369	17.441	-31.25
กุมภาพันธ์	19.870	13.879	-30.15
มีนาคม	26.921	22.173	-17.64
เมษายน	17.924	14.191	-20.83
รวม	90.084	67.684	24.87

ที่มา : สรรพากรจังหวัดระนอง อ้างถึงใน กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “ผลกระทบต่อเศรษฐกิจจังหวัดระนอง จากการปิดสัมปทานประมงของประเทศพม่า,” เอกสารประกอบการประชุมหารือ การติดตามความคืบหน้าและสำรวจปัญหาอุปสรรคในพื้นที่จังหวัดระนอง , 7-9 กุมภาพันธ์ 2545 .

ตารางที่ 7 : แสดงรายได้แผ่นดินของสำนักงานจังหวัดระนอง (ในช่วงปี พ.ศ.2542-2543)

หน่วย : ล้านบาท

เดือน	2542	2543	+ เพิ่ม - ลด (%)
ตุลาคม	30.03	27.82	-7.36
พฤศจิกายน	25.68	24.82	-3.34
ธันวาคม	34.72	21.68	-37.56
มกราคม	38.08	20.91	-45.1
กุมภาพันธ์	24.69	18.18	-26.38
มีนาคม	30.12	28.43	-5.61
เมษายน	23.26	13.25	-43.02
รวม	206.58	155.09	24.93

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดระนอง อ้างถึงใน “ผลกระทบต่อเศรษฐกิจจังหวัดระนอง จากการปิดสัมปทานประมงของประเทศพม่า,” เอกสารประกอบการประชุมหารือ การติดตามความคืบหน้าและสำรวจปัญหาอุปสรรคในพื้นที่จังหวัดระนอง , อ้างแล้ว .

2) การทำสัมปทานด้านอื่น

ในส่วนของการทำงานด้านป่าไม้และเหมืองแร่ ในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) นั้น มิได้เป็นประเด็นที่มีความสำคัญนัก แต่ก็กล่าวได้ว่า เป็นไปในลักษณะที่มีปัญหาเช่นเดียวกัน เนื่องจากจำนวนของบริษัทไทยที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลพม่า โดยเฉพาะด้านการทำไม้ในประเทศพม่าในระยะเวลาดังกล่าวได้มีปริมาณลดน้อยลง โดยจากในปี พ.ศ.2541 ที่มีบริษัทไทยจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ บริษัทผลพนา บริษัทสงเคราะห์ร่วมรบ เกาหลี บริษัทเอส เอฟ ฟาร์มาซูติคอล และบริษัท วิแอนด์เอฟ กู๊ดริช จำกัด ได้รับอนุญาตให้ทำไม้ในพม่าอย่างถูกต้อง แต่มาถึงปี พ.ศ. 2544 มีเพียงบริษัทไทยเพียงแห่งเดียวที่ได้รับอนุญาตเข้าไปทำไม้อย่างถูกต้องในประเทศพม่า คือ บริษัทโรงเลื่อยจักรนันทพงษ์⁴³

3.2.4 การลงทุนของไทยในพม่า

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะพิจารณาปฏิกริยาของฝ่ายพม่าต่อไทยเป็นหลัก เพราะฉะนั้นในส่วนของประเด็นการลงทุนในจุดนี้ จึงให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อเรื่องการลงทุนของไทยในประเทศพม่าเท่านั้น

ภาวะการลงทุนในสหภาพพม่าของต่างชาติ ที่สิ้นสุด ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2541 มีจำนวน 303 ราย คิดเป็นยอดการลงทุนรวม 704,654 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ เป็นยอดรวมของการได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการลงทุนในสหภาพพม่า (Myanmar Investment Commission หรือ MIC) ซึ่งรวมโครงการที่ยุติดำเนินการและยกเลิก โดยสาขาที่มีการลงทุนมากในลำดับต้น คือ ด้านน้ำมันและแก๊ส อุตสาหกรรมการผลิต รวมทั้งโรงแรมและการท่องเที่ยว ในมูลค่า 23,03.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ 1,436.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 1,037.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ สำหรับประเทศที่เป็นผู้ลงทุนสูงสุด ได้แก่ สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และ ไทย ตามลำดับ⁴⁴ พิจารณาได้ดังตารางที่ 8

⁴³ สัมภาษณ์ นักวิชาการป่าไม้ ฝ่ายแผนและงบประมาณ สำนักป้องกันและปราบปราม กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 15 มกราคม 2545.

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน , " การติดตามสถานการณ์การลงทุนของไทยในประเทศสหภาพพม่า , " กระทรวงพาณิชย์ ,2541.

ตารางที่ 8 : แสดงการลงทุนจากต่างประเทศในพม่า ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2541

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

อันดับที่	ประเทศ	จำนวน โครงการ	มูลค่าการลงทุน
1	สิงคโปร์	66	1,485.76
2	สหราชอาณาจักร	32	1,352.28
3	ไทย	42	1,237.16
4	มาเลเซีย	25	587.17
5	สหรัฐอเมริกา	16	582.07
6	ฝรั่งเศส	3	470.37
7	เนเธอร์แลนด์	5	237.84
8	อินโดนีเซีย	8	236.37
9	ญี่ปุ่น	19	218.87
10	ฟิลิปปินส์	2	146.67
11	ฮ่องกง	20	121.32
12	สาธารณรัฐเกาหลี	20	99.33
13	ออสเตรเลีย	14	82.08
14	ออสเตรเลีย	2	72.50
15	แคนาดา	12	37.83
16	ปานามา	1	30.53
17	จีน	9	29.26
18	เยอรมนี	1	15.00
19	เดนมาร์ก	1	13.37
20	บังกลาเทศ	2	2.96
21	มาเก๊า	1	2.40
22	อิสราเอล	1	2.40
23	ศรีลังกา	1	1.00
	รวม	303	7,064.54

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการวางแผนแห่งชาติ สหภาพพม่า, 2541. อ้างถึงใน กระทรวงพาณิชย์, “หนังสือที่ พณ0204(ยก)/137 เรื่องการติดตามสถานภาพการลงทุนของไทยในประเทศสหภาพพม่า,” 9 เมษายน 2541.

ในส่วนของภาวะการลงทุนของไทยที่สิ้นสุดในปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากยอดรวมปี พ.ศ. 2539 จำนวน 4 โครงการ มูลค่ารวม 169.68 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ได้แก่ โครงการลงทุนร่วมตั้งโรงงานผลิตน้ำตาล ซึ่งมีกำลังการผลิต 30,000 ตันต่อปีระหว่างบริษัทชูเทคเอ็นจิเนียริง จำกัด กับ Myanmar Sugar Enterprise อันเป็นโครงการของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยสัดส่วนการลงทุนของไทยต่อพม่าคือ 55 ต่อ 45 คิดเป็นมูลค่า

24.36 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อมาเป็นโครงการลงทุน 100% ของฝ่ายไทยจำนวน 2 โครงการ ซึ่งทั้งสอง โครงการดังกล่าวล้วนเป็นโครงการของบริษัทอิตาเลียนไทย จำกัด ทั้งสิ้น ได้แก่ การสร้างและบริหารท่าเรือคอนเทนเนอร์ มูลค่า 60 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และโครงการการสร้างท่าเรือสำหรับสินค้าทั่วไป มูลค่า 46 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากนี้คือโครงการร่วมทุนระหว่างบริษัท เจ วี คอนโทรล จากประเทศไทยกับ Mandalay Express Co.,Ltd. ซึ่งดำเนินธุรกิจต่อเรือท่องเที่ยว รวมทั้งบริการรับนักท่องเที่ยวด้วยรถโค้ช ระหว่างเมืองมณฑลทะเลย์และพุกาม มูลค่าการลงทุน 31.32 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ทั้งนี้มูลค่าการลงทุนที่เหลือเป็นการเพิ่มทุนของโครงการโรงแรม Nikko Royal Lake ของไทย⁴⁵

สำหรับภาวะการลงทุนจากต่างประเทศในสหภาพพม่า ที่สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543 มีโครงการการลงทุนทั้งสิ้น 348 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 7,353 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากประเทศที่ลงทุนทั้งสิ้น 25 ประเทศ ทั้งนี้ เป็นยอดรวมโครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัตินับตั้งแต่พม่าเปิดประเทศในปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา อนึ่ง สาขาจากการลงทุนจากประเทศต่างๆ ในพม่ามีทั้งสิ้นจำนวน 11 สาขา และสาขาที่มียอดของมูลค่าการลงทุนในพม่าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านน้ำมันและแก๊สจำนวน 51 โครงการ มูลค่าการลงทุน 2,355 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ด้านอุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 139 โครงการ มูลค่า 1,559 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และด้านโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 42 โครงการ มูลค่า 1,054 ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยประเทศที่มียอดการลงทุนสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ ซึ่งมีการลงทุนจำนวน 69 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 1,538 ล้านเหรียญสหรัฐฯ สหราชอาณาจักร ซึ่งได้ลงทุนเป็นจำนวน 37 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 1,402 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และไทย ซึ่งได้ลงทุนจำนวน 47 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 1,264 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ⁴⁶ พิจารณาได้ดังตารางที่ 9

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, "การลงทุนของต่างประเทศในสหภาพพม่า," 2543.

ตารางที่ 9 : แสดงการลงทุนจากต่างประเทศในพม่า สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2543

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

อันดับที่	ประเทศ	จำนวนโครงการ	มูลค่าการลงทุน	สัดส่วนของมูลค่า(%)
1	สิงคโปร์	69	1,538.096	20.29
2	สหราชอาณาจักร	37	1,402.465	19.07
3	ไทย	47	1,264.453	17.20
4	มาเลเซีย	27	597.001	8.12
5	สหรัฐอเมริกา	16	582.065	7.92
6	ฝรั่งเศส	3	470.370	6.40
7	อินโดนีเซีย	11	239.997	3.26
8	เนเธอร์แลนด์	5	238.835	3.25
9	ญี่ปุ่น	22	232.880	3.17
10	สาธารณรัฐเกาหลี	29	146.898	2.00
11	ฟิลิปปินส์	2	146.667	1.99
12	ฮ่องกง	26	140.882	1.92
13	ออสเตรเลีย	14	82.080	1.12
14	ออสเตรเลีย	2	72.500	0.09
15	จีน	12	60.901	0.83
16	แคนาดา	15	59.281	0.81
17	ปานามา	1	29.101	0.40
18	เยอรมนี	1	15.000	0.20
19	เดนมาร์ก	1	13.370	0.18
20	ไชปรัส	1	5.250	0.07
21	อินเดีย	1	4.500	0.06
22	มาเก๊า	2	4.400	0.06
23	บังกลาเทศ	2	2.957	0.04
24	อิสราเอล	1	2.400	0.03
25	ศรีลังกา	1	1.000	0.01
	รวม	348	7,353.289	100.00

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการวางแผนแห่งชาติ สหภาพพม่า, 2543. อ้างถึงใน กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, “การลงทุนของต่างประเทศในสหภาพพม่า,” 2543.

ทั้งนี้ถึงแม้ว่า การลงทุนจากประเทศไทย ที่สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543 โดยมีโครงการที่ยกเลิกไปแล้วจำนวนหนึ่ง แต่การลงทุนที่ปรากฏอยู่มีดังนี้คือ ด้านโรงแรม ได้แก่ โรงแรม Kandaw Gyi Palace ในเครือไอบหยก โรงแรม Nikko Royal Lake ในเครือธนาคารกรุงทพฯ โรงแรม Novotel Mandalay และโรงแรม Andaman Club ที่

เกาะสนฝั่งตรงข้ามจังหวัดระนอง โรงแรม Golden Triangle Paradise Resort ที่สามเหลี่ยมทองคำ และโรงแรม Myanmar Allure ที่ทำซีเหล็กตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สำหรับด้านอุตสาหกรรมมีโรงงานน้ำตาลชูเทค โรงงานผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า เอกรัตน โรงงานผลิตสังกะสีมุงหลังคา Myanmar Noeau Steel โรงงานเจียรไนอัญมณี กลุ่ม VES และ Myanmar Noeau รวมทั้งโรงงานไม้แปรรูป Sanfoco wood Industries ของกลุ่มป่าสนติ ส่วนด้านประมงและปศุสัตว์ ได้แก่ กลุ่ม C.P. Livestock เลี้ยงไก่เนื้อ ไก่ไข่ หมูพันธุ์ ตลอดจนข้าวโพดเลี้ยงพันธุ์ ถั่วเหลือง และเพาะเลี้ยงกุ้ง ในขณะที่กลุ่มอิตาลีไทย รับสร้างสนาม โรงงานรีดเหล็กเส้น และทำเหมืองถ่านหิน ส่วนบริษัท Rice Engineering รับสร้างโรงสีข้าวขนาดใหญ่ให้กระทรวงพาณิชย์พม่า 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีบริษัทพษ์พัฒนา ที่ทำธุรกิจเหมืองดินบุกที่ทวาย และบริษัทเอ็มดีเอ็กซ์ ที่สร้างโครงการใหญ่คือ เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำท่าซาง และโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมอำเภอบ้านเก่าจังหวัดกาญจนบุรี กับบ้านแม่สะมี เมืองทวายของพม่า⁴⁷

จากประเด็นเรื่องการลงทุนของไทยในพม่าที่ปรากฏข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่า ภาวะการลงทุนของไทยในพม่าช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ จากตารางการลงทุนของไทยจากต่างประเทศในพม่า ช่วงต้นปี พ.ศ. 2541 และช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ของกระทรวงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการวางแผนแห่งชาติ สหภาพพม่า แสดงให้เห็นว่า จำนวนโครงการการลงทุนของไทยในพม่า ในระยะเวลาดังกล่าว เพิ่มขึ้นไม่มากนักคือเพียง 5 โครงการ จาก 42 โครงการ เป็น 47 โครงการ และมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นเพียง 28.29 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คือจาก 1,237.16 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 1,264.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่กระนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะการลงทุนของประเทศอื่นๆในพม่าในช่วงเวลาเดียวกันจะพบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักเช่นเดียวกัน

อนึ่ง ถึงแม้ว่า สภาวะการลงทุนของไทยในประเทศพม่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ไม่อาจกล่าวได้ว่าอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ดีมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสภาวะอื่นๆ ได้แก่ การค้า การทำสัมปทาน และอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากทุกประเทศที่เข้าไปลงทุนในพม่า ได้เผชิญหน้ากับปัญหาเรื่องการลงทุนในพม่าอย่างเดียวกันคือ การที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำเกิดการชำรุดในพื้นที่ประเทศพม่า นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ซึ่งทำให้มีการลดการผลิตกระแสไฟฟ้าลง จนต้องมีการปันส่วนการใช้กระแสไฟฟ้ากันทั่วประเทศ ส่งผลให้กรุงย่างกุ้งซึ่งแม้จะเป็นเมืองหลวงของประเทศ แต่ก็ต้องมีการดับไฟฟ้าเฉลี่ยประมาณวันละ 8 ชั่วโมงทุกวัน ไม่เว้นแม้แต่เขตอุตสาหกรรมส่งออก ดังนั้น ผู้ที่มาลงทุนตั้งโรงงานเพื่อประกอบการผลิตจำเป็นต้องมีเครื่องผลิตไฟฟ้าสำรองไว้ใช้

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

ในโรงงานทุกแห่ง ซึ่งทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิตให้สูงขึ้น นอกจากนี้กระแสไฟฟ้าตามเมืองสำคัญอื่นๆก็มีปัญหาทั้งสิ้น โดยเฉพาะเมืองมณฑลเสฉวน อันเป็นเมืองที่มีความสำคัญอันดับสองของประเทศพม่าประสบกับปัญหาไฟฟ้าดับตลอดทุกวันเว้นวันเลยทีเดียว นับเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนจากประเทศต่างๆเป็นอย่างยิ่ง⁴⁸ อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาในแง่มุมอื่นจะพบได้ว่า ข้อมูลด้านการลงทุนของไทยในพม่า ซึ่งโดยปกติทางการไทยจะได้รับการรายงานจากฝ่ายพม่าเรื่อยมานั้น ได้ขาดหายไปในช่วงปี พ.ศ. 2542 โดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด ดังนั้นในกรณีนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่าในช่วงปี พ.ศ. 2542 อาจไม่ราบรื่นมากนัก จึงส่งผลให้พม่าไม่แสดงสถานะการลงทุนจากประเทศต่างๆในพม่าให้ฝ่ายไทยทราบอย่างที่เคยเป็นมาในช่วงปีดังกล่าว

3.2.5 การเปิดและปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่า

พื้นที่ชายแดนไทยที่ติดต่อกับพม่ามีจุดผ่านแดนสำคัญ 3 ประเภท ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน และจุดผ่านแดนชั่วคราว โดยจุดผ่านแดนแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันคือ จุดผ่านแดนถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าและการสัญจรของบุคคล และยานพาหนะที่มีปริมาณมากและสม่ำเสมอ สำหรับจุดผ่อนปรน มีวัตถุประสงค์เพื่อการซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนสินค้าเครื่องอุปโภค-บริโภคเล็กๆน้อยๆ อาทิ ยารักษาโรค หรือ ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของประชาชนทั้งสองประเทศ ซึ่งมีมูลค่าไม่มากนัก โดยมีวงเงินการค้าขายมูลค่าไม่เกิน 500,000 บาทต่อวัน ส่วนจุดผ่านแดนชั่วคราว มีวัตถุประสงค์เพื่อเหตุฉุกเฉินจำเป็นเฉพาะคราวหรือเฉพาะกิจเท่านั้น และไม่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้า⁴⁹ อนึ่ง การประกาศเปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ใช้อำนาจตามมาตราที่ 11 และ มาตราที่ 23 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศเป็นจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ ตามความเห็นชอบและหลักการของคณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ⁵⁰ ทั้งนี้ ปรากฏว่าจุดผ่านแดนไทย-พม่าในปัจจุบัน ณ ต้นปี พ.ศ. 2545 เป็นจุดผ่านแดนถาวร 3 จุด จุดผ่อนปรน 10 จุด และจุดผ่านแดนชั่วคราว 1 จุด ซึ่งแต่ละจุดมีการประกาศเปิดในช่วงเวลาต่างๆกัน ดังนี้

⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงพาณิชย์, "การลงทุนจากต่างประเทศในสหภาพพม่า," 2543.

⁴⁹ สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, "แนวทางการจัดระเบียบชายแดนด้านเศรษฐกิจ," 2544.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ 10 : แสดงจุดผ่านแดนถาวรไทย-พม่า และการประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรไทย-พม่า

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	การประกาศเปิดจุดผ่านแดน โดยกระทรวงมหาดไทย
1.	เชียงราย	ต.แม่สาย อ.แม่สาย	จ.ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	11 สิงหาคม 2540
2.	ตาก	ต.ท่าสายลวด อ.แม่สอด	จ.เมียวดี รัฐกะเหรี่ยง	11 สิงหาคม 2540
3.	ระนอง	ต.ปากน้ำ อ.เมือง	จ.เกาะสอง รัฐตะนาวศรี	16 สิงหาคม 2543

ที่มา : กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, 2544. อ้างถึงใน สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, “แนวทางการจัดระเบียบชายแดนด้านเศรษฐกิจ,” 2544.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11: แสดงจุดผ่อนปรนไทย-พม่า และการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนไทย-พม่า

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	การประกาศเปิดจุดผ่านแดน โดยกระทรวงมหาดไทย
1.	เชียงราย	ท่าบ้านปางห้า ต.เกาะช้าง อ.แม่สาย	จ.ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	29 มิถุนายน 2538
2.	เชียงราย	ท่าบ้านสายลมจอย ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย	จ.ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	29 มิถุนายน 2538
3.	เชียงราย	ท่าบ้านเกาะทราย ต.แม่สาย อ.แม่สาย	จ.ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	29 มิถุนายน 2538
4.	เชียงราย	สบรวก ต.เวียง อ.เชียงแสน	เมืองพง จ.ท่าขี้เหล็ก รัฐฉาน	27 ตุลาคม 2541
5.	กาญจนบุรี	ด่านพระเจดีย์สามองค์ อ.สังขละบุรี	อ.พญาทองชู รัฐตะนาวศรี	14 พฤษภาคม 2536
6.	แม่ฮ่องสอน	ช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น ต.แม่เงา อ.ขุนยวม	อ.แม่แจ๊ะ จ.คอกก่อ รัฐกะยา	30 ธันวาคม 2537
7.	แม่ฮ่องสอน	ช่องทางบ้านห้วยผึ้ง ต.ห้วยผา อ.เมือง	รัฐฉาน	1 กรกฎาคม 2539
8.	ประจวบคีรีขันธ์	บ้านไร่เครา ต.คลองวาฬ อ.เมือง	บ้านมอต้อง จ.มะริด รัฐตะนาวศรี	5 กันยายน 2540 และ 5 กุมภาพันธ์ 2541
9.	เชียงใหม่	ช่องทางก๊วยผาออก ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว	เมืองสาด รัฐฉาน	21 ตุลาคม 2540 และ 2 มิถุนายน 2541
10.	เชียงใหม่	ช่องทางหลักแตง ต.เปียงหลวง อ.เวียงแหง	เมืองเต๊า รัฐฉาน	27 เมษายน 2541

ที่มา : กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, 2544.

ตารางที่ 12 : แสดงจุดผ่านแดนชั่วคราว และการประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ของไทย	พื้นที่ของพม่า	การประกาศเปิดจุดผ่านแดน โดยกระทรวงมหาดไทย
1.	กาญจนบุรี	ด่านพระเจดีย์สามองค์ อ.สังขละบุรี	อ.พญาทองชู รัฐตะนาวศรี	27 สิงหาคม 2541

ที่มา : กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, 2544.

อนึ่ง หากพิจารณาจากตารางที่ 10-12 จะเห็นได้ว่า การประกาศเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าประเภทต่างๆ ดังกล่าว โดยฝ่ายไทยภายใต้การนำของกระทรวงมหาดไทยนั้น จะเกิดขึ้นในช่วงก่อนรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่2) เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือได้มีการประกาศเปิดจุดผ่านแดนเหล่านั้นไปในช่วงก่อนเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เป็นสำคัญ ทั้งนี้ การประกาศเปิดจุดผ่านแดนใหม่ๆของฝ่ายไทยในช่วงรัฐบาลชุดนี้นั้น เกิดขึ้น 2 ครั้ง ได้แก่ การประกาศเปิดจุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่ง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ตรงข้ามเมืองเต๊ะ รัฐฉาน เมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2541 และการประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ซึ่งอยู่ตรงข้ามเมืองเกาะสอง รัฐตะนาวศรี เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2543

ส่วนการประกาศเปิดจุดผ่านแดนของฝ่ายไทยครั้งอื่นๆได้แก่ การประกาศเปิดจุดผ่อนปรนบ้านไร่เครา ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามบ้านมอต้อง จังหวัดมะริด รัฐตะนาวศรี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ทั้งนี้การเปิดจุดครั้งนี้เป็นการประกาศเปิดจุดในพื้นที่ดังกล่าวครั้งที่สอง ภายหลังจากที่มีการเปิดครั้งแรกไปเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 และต่อมามีการปิดจุดในบริเวณที่กล่าวถึง เนื่องจากมีปัญหาบางประการที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนช่องทางกัวผาวอก บ้านอรุโณทัย หมู่ 10 ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ตรงข้ามเมืองสาต รัฐฉาน เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ทั้งนี้ การเปิดจุดครั้งนี้เป็นการประกาศเปิดจุดเป็นครั้งที่สองเช่นเดียวกัน ภายหลังจากที่มีการประกาศเปิดครั้งแรกไปเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2540 แล้วมีการปิดลงในช่วงเวลาหลังจากนี้ เนื่องด้วยเกิดเหตุการณ์หญิงไทยเหยียบกับระเบิดในบริเวณดังกล่าว⁵¹

⁵¹ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กองความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 28 กุมภาพันธ์ 2545.

กล่าวได้ว่า การประกาศเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าครั้งใหม่ของฝ่ายไทยในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) เกิดขึ้นเพียง 2 ครั้ง ซึ่งนับเป็นจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามในกรณีนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่นๆในช่วงก่อนและภายหลังแล้วจะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติคือ ไม่ได้มีการเปิดจุดผ่านแดนต่างๆในทุกรัฐบาลของไทย อนึ่ง เนื่องจากการเปิดจุดผ่านแดนนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นเหมาะสมต่างๆของสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศประกอบกัน กล่าวคือ⁵² ความจำเป็นเหมาะสมของสถานการณ์ภายในของแต่ละประเทศ ก็ได้แก่ ความพร้อมในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น เงินทุน อาคารสถานที่ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองฝ่าย ส่วนสถานการณ์ภายนอกประเทศ โดยเฉพาะสถานการณ์ภายในของพม่าที่มีการปราบปรามชนกลุ่มน้อยของพม่า ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยบริเวณชายแดนมาอย่างต่อเนื่อง และได้ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธสงคราม การหลบหนีเข้าเมืองเพื่อเข้ามาขายแรงงาน การรุกล้ำเขตแดนอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน นอกจากนี้ยังมีปัญหาผู้มีอิทธิพล และแหล่งซุกซ่อนอาวุธที่โยงใยกับผู้มีอิทธิพลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ มีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมาขายแรงงาน และลักลอบค้ายาเสพติด ตลอดจนการล้วงล้ำอธิปไตยของกองกำลังต่างๆซึ่งทำให้ประชาชนไทยบริเวณชายแดนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แต่กระนั้น หากสังเกตช่วงที่นับว่ามีการเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าอย่างต่อเนื่อง จากตารางที่ 10-12 ข้างต้น ก็จะพบว่า การเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าจะเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2544 เรื่อยมา โดยฝ่ายไทยได้มีการประกาศเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่าในระยะเวลาดังกล่าวทุกปี ยกเว้นช่วงปี พ.ศ. 2542 เพียงปีเดียวเท่านั้น ดังนั้น ในจุดนี้จึงอาจตั้งข้อสังเกตได้อีกว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2542 นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า ไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่นเท่าที่ควร หรือ เป็นไปในลักษณะที่มีปัญหาหระหว่างกันรุนแรงมาก อันส่งผลให้ฝ่ายไทยไม่อาจเปิดจุดผ่านแดนต่างๆในบริเวณชายแดนไทย-พม่าในช่วงเวลาดังกล่าวได้

เพราะฉะนั้น จากประเด็นความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจของไทยและพม่าที่ได้ปรากฏในบทนี้ ได้แก่ ด้านการค้าไทย-พม่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การทำสัมปทานและการเปิดและปิดจุดผ่านแดน ทำให้พิจารณาสรุปได้ว่า ไทยได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจโดยตรง ในช่วงเวลาของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) นี้ โดยเฉพาะในช่วงภายหลังจากที่ไทยประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ณ ที่ประชุมประจำปีอาเซียน เมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 เนื่องจากความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจแ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กล่าวถึงของรัฐบาลชุดนี้ เป็นไปในลักษณะที่มีปัญหาในทุกประเด็นสำคัญที่ได้กล่าวมา และปัญหาที่เกิดขึ้น

⁵² เรื่องเดียวกัน.

ในแต่ละประเด็นก็นับว่ามีความรุนแรงมากกว่าที่เคยปรากฏขึ้นมาทุกครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลชุดเดียวกันก่อนการประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาถึงเรื่อง “ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544)” ครั้งนี้ จะมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญ และรายละเอียดของการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทย - พม่าที่เลวร้ายในช่วงรัฐบาลชุดนี้อย่างเด่นชัดในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย